

Význam spolupráce Policie ČR a SBS z hlediska prevence trestné činnosti

Importance of the collaboration
between Police of Czech Republic
and private security services from
the view of the prevention of crime

Julie Vymyslická

Bakalářská práce
2005

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta technologická

Vložit oficiální zadání diplomové/bakalářské práce

Prohlašuji, že jsem na celé diplomové práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

Ve Zlíně, 16.5.2005

Julie Vymyslická

jméno diplomanta

Abstrakt

Tato bakalářská práce pojednává o problematice prevence trestné činnosti. Zabývá se základními pojmy, systémem prevence v České republice i v zahraničí, prevencí z hlediska Policie České republiky a z hlediska soukromých bezpečnostních služeb. Popisuje a hodnotí spolupráci policie a soukromých bezpečnostních služeb v České republice i v zahraničí a navrhuje další možnosti spolupráce

This Bachelor thesis deals with the problematic of prevention of crime. It covers with the basic terms of system prevention in the Czech Republic and abroad, prevention from the point of view of Police of the Czech Republic and from the point of view of private security services. It describes and values the collaboration between Police and private security services in the Czech Republic and abroad as well and it suggests further possibilities of collaboration.

OBSAH

ÚVOD.....	7
1 PREVENCE TRESTNÉ ČINNOSTI	8
1.1 PREVENCE KRIMINALITY	8
1.2 OBJEKTY PREVENCE KRIMINALITY:.....	8
1.3 STRUKTURA PREVENCE KRIMINALITY	8
1.3.1 Sociální prevence	8
1.3.2 Situační prevence	9
1.3.3 Prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů	9
1.4 ÚROVNĚ PREVENTIVNÍCH AKTIVIT	9
1.4.1 Primární prevence	9
1.4.2 Sekundární prevence	10
1.4.3 Terciální prevence	10
1.5 PRIORITY PREVENCE KRIMINALITY	12
1.5.1 Priority v oblasti sociální:	12
1.5.2 Priority v oblasti situační:	12
1.5.3 Priority v oblasti zkvalitňování systému prevence:.....	12
1.6 SYSTÉM PREVENCE KRIMINALITY V ČESKÉ REPUBLICE	12
1.7 PROGRAM PREVENCE KRIMINALITY NA MÍSTNÍ ÚROVNI – PARTNERSTVÍ.....	14
1.8 DALŠÍ PROGRAMY PREVENCE:.....	16
1.9 PREVENCE KRIMINALITY V ZAHRANIČÍ	17
1.9.1 Belgie	17
1.9.2 Německo.....	17
1.9.3 Velká Británie	18
1.9.4 Francie.....	18
1.9.5 Irsko	19
1.9.6 Nizozemsko.....	20
1.9.7 Řecko.....	20
2 PREVENCE TRESTNÉ ČINNOSTI Z HLEDISKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY.....	23
2.1 ÚKOLY POLICIE ČR	23
2.2 PREVENCE TRESTNÉ ČINNOSTI	24
2.2.1 Informování veřejnosti o legálních možnostech ochrany před trestnou činností 25	
2.2.2 Preventivně informační skupiny Policie České republiky.....	26
2.2.3 Obsah činnosti PIS.....	27
2.2.4 Příklady činnosti PIS	29
2.2.5 Nápady PIS Brno	30
2.3 MUZEUM POLICIE ČR.....	31

3	PREVENCE TRESTNÉ ČINNOSTI Z HLEDISKA SBS	32
3.1	PRÁVNÍ PODMÍNKY VZNIKU SOUKROMÉ BEZPEČNOSTNÍ AGENTURY	32
3.2	PRÁVNÍ PODMÍNKY ČINNOSTI SBS	34
3.2.1	<i>Listina základních práv a svobod</i>	35
3.2.2	<i>Občanský zákoník</i>	37
3.2.3	<i>Zákoník práce</i>	38
3.3	ÚKOLY SBS	38
3.4	ZÁKLADY PREVENTIVNÍ ČINNOSTI PŘI OCHRANĚ MAJETKU A OSOB	41
3.5	ZÁSADY PREVENTIVNÍ ČINNOSTI PRO OBČANSKOU VEŘEJNOST	43
3.6	ZÁSADY PREVENTIVNÍ ČINNOSTI PRO PODNIKATELE	44
4	SPOLUPRÁCE SBS A PČR	50
4.1	SOUČINNOST A SPOLUPRÁCE S POŘÁDKOVOU A DOPRAVNÍ POLICIÍ A S POHRANIČNÍ A CIZINECKOU POLICIÍ	50
4.2	SOUČINNOST A SPOLUPRÁCE SE SLUŽBOU KRIMINÁLNÍ POLICIE A VYŠETŘOVÁNÍ	51
4.3	SPOLUPRÁCE PIS A SBS	51
4.4	SPOLUPRÁCE MP, PČR A SBS.....	55
5	DALŠÍ MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE SBS A PČR	58
6	SPOLUPRÁCE POLICIE A SBS V ZAHRANIČÍ	59
7	ZÁVĚR.....	62
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	64
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	66
	SEZNAM OBRÁZKŮ:	68
	SEZNAM TABULEK.....	69
	SEZNAM PŘÍLOH.....	70

ÚVOD

Kriminalita je obecný jev, který provází celé lidské dějiny. Je nutným důsledkem každé demokratické společnosti. Činnost spočívající v plnění úkolů společnosti a státu při ochraně občanů před kriminalitou je stále častěji označován v zahraničí i u nás termínem „kontrola kriminality“. Zahrnuje všechny společenské instituce, strategie a sankce, jejichž cílem je dosažení konformity chování v oblasti regulované normami trestního práva.

Vytváření systému prevence kriminality v České republice se datuje po roce 1989, kdy došlo ke strmému nárůstu především majetkové trestné činnosti. V roce 1994 byl ustanoven Republikový výbor pro prevenci kriminality (RVPPK), jehož předsedou byl jmenován ministr vnitra. V současné době jsou členy RVPPK zástupci ministerstva vnitra, ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstva práce a sociálních věcí, ministerstva spravedlnosti, ministerstva zdravotnictví, ministerstva obrany, ministerstva pro místní rozvoj, ministerstva financí, Nejvyššího státního zastupitelství, Policejního prezidia, Meziresortní protidrogové komise a Meziresortní komise pro záležitosti romské komunity. Úloha RVPPK je koordinační, iniciační a informační. Výbor má za úkol zpracování materiálů pro jednání vlády ČR z oblasti prevence kriminality.

Preventivní systém ČR tvoří především:

- resortní programy prevence kriminality, které vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev
- komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni realizovaný ve městech samosprávnými orgány
- programy nevládních a charitativních organizací
- analytické a preventivní aktivity Policie České republiky a její podíl na přípravě preventivních programů měst
- projekty nestátních komerčních subjektů – členů Poradního sboru pro situační prevenci kriminality Ministerstva vnitra (zástupci České asociace pojišťoven, Asociace technických bezpečnostních služeb Grémium alarm, Bankovní asociace, Asociace soukromých bezpečnostních služeb, Bílého kruhu bezpečí atd.

1 PREVENCE TRESTNÉ ČINNOSTI

1.1 Prevence kriminality

Prevence kriminality zahrnuje soubor nerepresivních opatření, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující k předcházení páchání kriminality a snižování obav z ní. Patří sem opatření, jejichž cílem či důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminality a jejich následků, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potencionální pachatele a oběti trestných činů. Jedná se o opatření sociální prevence, situační prevence, včetně informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoci obětem trestných činů.

Prevence tedy představuje pokus eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započítím nebo před jejím pokračováním.

Prevence kriminality úzce souvisí s prevencí dalších sociálně patologických jevů, z nichž k nejzávažnějším patří nejružnější formy závislosti a sociální vyloučení.

1.2 Objekty prevence kriminality:

- kriminogenní faktory – sociální prostředí, příčiny a podmínky kriminality,
- potencionální či skuteční pachatelé trestné činnosti,
- potencionální či skutečné oběti trestných činů.

1.3 Struktura prevence kriminality

1.3.1 Sociální prevence

Sociální prevence představuje aktivity ovlivňující proces socializace a sociální integrace a aktivity zaměřené na změnu nepříznivých společenských a ekonomických podmínek, které jsou považovány za klíčové příčiny páchání trestné činnosti.

Efektivita sociální prevence je obtížně statisticky či ekonomicky měřitelná, lze na ni jen usuzovat, a to z hlediska odhadů sociálních perspektiv jedinců . objektů preventivního působení.

Sociální prevence je součástí sociální politiky.

1.3.2 Situační prevence

Situační prevence staví na zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností. Prostřednictvím opatření režimové, fyzické a technické ochrany se snaží kriminogenní podmínky minimalizovat. Nejefektivněji působí při omezování majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence je vysoká, je však podmíněna adekvátní volbou opatření a finančními a personálními prostředky do ní vložených.

1.3.3 Prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů

Prevence viktimnosti a pomoc obětem trestných činů je založena na konceptech bezpečného chování, diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace a psychickou připravenost ohrožených osob. V praxi se jedná o skupinové a individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence, a to podle míry ohrožení na primární, sekundární i terciální úrovni.

1.4 Úrovně preventivních aktivit

Sociální a situační přístupy se vzájemně doplňují v primární, sekundární a terciární prevenci.

1.4.1 Primární prevence

Primární prevence zahrnuje především výchovné vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti sportovního vyžití)

Primární prevence se u nás pojímá jako strategie nepřímá, která je necíleně orientována na celou společnost, její instituce a občany, spočívá převážně v optimalizaci životních podmínek, zvláště sociálních, ale i materiálních, v péči o náležité fungování všech prosociálních aktivit, které vedou k vhodné socializaci jedinců a pozitivnímu rozvoji společnosti jako mnohovrstevnatého celku.

1.4.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se zabývá rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, záškoláctví, gamblerství, povalečství, vandalismus, interetnické konflikty, dlouhodobá nezaměstnanost) a příčiny kriminogenních situací.

Sekundární prevence je chápána jako přímá strategie orientovaná na jedince a skupiny kriminálně rizikové, ať již jako potencionální pachatelé či oběti. Zaměřuje se též na ochranu materiálních hodnot, které jsou častěji objektem zájmu delikventů.

1.4.3 Terciální prevence

Terciální prevence spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění včetně rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání bydlení). Jejím cílem je udržet dosažené výsledky předchozích intervencí a rekonstrukce nefunkčního sociálního prostředí.

Terciální prevence je koncipována jako přímá preventivní strategie zacílená na předcházení kriminální recidivě, zde se jedná o ty segmenty společnosti, které kriminalitou tak či onak již zasaženy byly.

Odpovědnost za oblast primární a sociální prevence spadá do působnosti rodiny, obce a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Sekundární a terciální prevence je s ohledem na odbornou náročnost jednotlivých aktivit záležitostí resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a v některých souvislostech i Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva zdravotnictví. Ve specifické části populace působí i Ministerstvo obrany.

Těžiště odpovědnosti za opatření situační prevence nesou především občané a obce a v rámci vymezených kompetencí i Ministerstvo vnitra, respektive Policie České republiky.

Cíle preventivní politiky

- Zvyšování pocitu bezpečnosti občanů a jejich aktivní spoluúčast na omezování příčin kriminality
- Snižování míry a závažnosti trestné činnosti
- Začlenění prevence kriminality do generelů rozvoje obcí
- Integrace Policie České republiky do preventivních systémů zejména na místní úrovni

Principy plánování preventivních aktivit

- Preventivní aktivity vycházejí z výsledků výzkumu a analýz bezpečnostní situace na národní a místní úrovni.
- Těžiště preventivních aktivit se přenáší na místní úroveň.
- Programy na místní úrovni respektují místní potřeby, přičemž se zavádějí tam, kde to situace vyžaduje.
- V preventivních programech se spojuje prvek profesionální a laický. Preventivní aktivity jsou koordinovány místními orgány.
- Mezi orgány centrálními a místními neexistují vztahy nadřízenosti a podřízenosti. Administrativní zásahy z centra se omezují.
- Centrální orgány poskytují místním orgánům zpravidla jen metodické vedení a informace.
- Na vytváření lokálních preventivních programů úzce spolupracuje s místními orgány policie. Její činnost je obohacována o sociálně preventivní prvky a poradenské a informační služby občanům.
- Zvyšuje se důraz na situační prevenci – na vytváření bariér znesnadňujících páchaní trestné činnosti.
- Úspěšnost preventivních programů je podmíněna veřejnou podporou a informovaností.

1.5 Priority prevence kriminality

Priority prevence kriminality směřují do dvou oblastí. Do první lze zařadit priority v oblasti sociální a situační prevence a jejich vzájemné propojení zejména na místní úrovni a do druhé aktivity, které vedou ke zkvalitňování preventivního systému.

1.5.1 Priority v oblasti sociální:

- - prevence kriminality dětí a mládeže,
- - prevence drogových závislostí
- - prevence recidivy
- - pomoc obětem trestných činů

1.5.2 Priority v oblasti situační:

- -opatření proti majetkové trestné činnosti
- -informace o konceptech bezpečného chování

1.5.3 Priority v oblasti zkvalitňování systému prevence:

- -budování informačních systémů v oblasti prevence kriminality
- -vzdělávání pracovníků zabývajících se prevencí kriminality
- -racionálního vynakládání finančních prostředků na preventivní aktivity, spolupráce na všech úrovních
- -podpory kriminologického výzkumu
- -propagace prevence kriminality

1.6 Systém prevence kriminality v České republice

Systém prevence kriminality v České republice je koncipován na základě programových dokumentů vlády České republiky a Ministerstva vnitra, jimiž jsou určeny směry vládní politiky v oblasti bezpečnosti a vnitřního pořádku na následující období a trendů vývoje kriminální situace v České republice i v zahraničí. Přitom vychází z reálných společenských podmínek, včetně vývoje kriminality dalších sociálně rizikových jevů, právních předpisů, organizačních, finančních a personálních podmínek realizovaných preventivních aktivit a z působnosti jednotlivých institucí veřejné správy a občanského

sektoru, které jsou zasazeny do metodologického rámce kriminologické prevence aplikované v demokratickém světě.

Hlavní cíle:

- snížení míry a závažnosti trestných činů
- zvýšení pocitu bezpečnosti občanů
- zvyšování důvěry občanů v Polici ČR
- snižování tolerance veřejnosti k porušování zákonů

Specifické cíle:

- podnícení spoluodpovědnosti občanů za bezpečnostní situaci v místě svého bydliště a aktivního přístupu k zajištění vlastní bezpečnosti
- integrace Policie ČR do preventivních systémů na místní úrovni
- součinnost mezi orgány státní správy, samosprávy, Policií ČR, občany a nestátními subjekty (SBS, neziskové organizace, nadace) při uskutečňování programů prevence kriminality na celostátní i místní úrovni
- racionální vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na preventivní programy
- zvýšení odbornosti pracovníků, včetně policistů, zabývajících se prevencí kriminality a prevencí zneužívání návykových látek
- zvýraznění pozice České republiky v mezinárodních organizacích zabývajících se prevencí kriminality¹

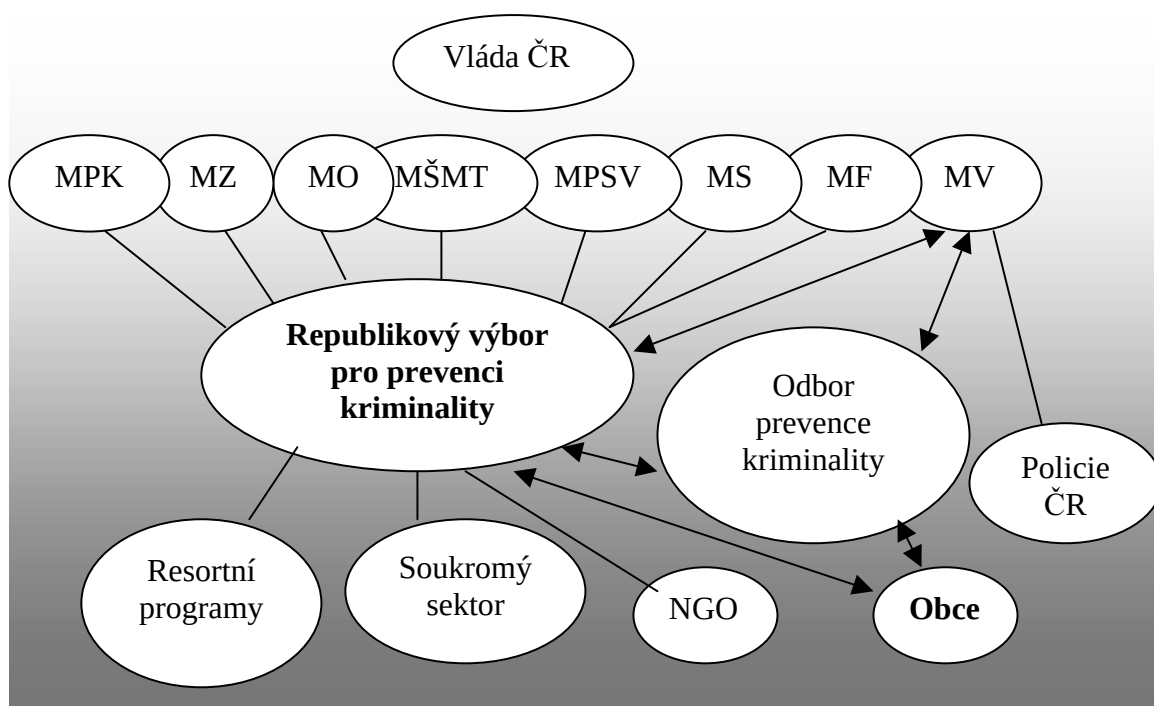
Systém prevence kriminality v České republice tvoří pět pilířů:

(obr. 1)

- resortní programy prevence kriminality, které vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy. Resorty se ve svých programech zaměřují především na zkvalitňování rodinné politiky, vzdělávací politiky, politiky týkající se mládeže a zaměstnanecké politiky. Ministerstvo vnitra akcentuje zejména problematiku situační prevence.

¹ GJURIČOVÁ Jitka, Systém prevence kriminality v ČR, Závislosti a my, září 2001, s 17 - 20

- programy nevládních a charitativních organizací, jejichž činnost je do značné míry dotována z resortních a městských dotačních zdrojů.
- analytické a preventivní aktivity Policie České republiky a její podíl na přípravě preventivních programů měst.
- aktivity podnikatelských subjektů – například pojišťoven, firem zabezpečovací techniky, komerčních detektivních a bezpečnostních služeb. Tyto subjekty se zaměřují zejména na oblast situační prevence a na podněcování občanů k využívání technického zabezpečení majetku.
- preventivní programy realizované samosprávnými orgány měst. Republikový výbor pro prevenci kriminality, respektive Ministerstvo vnitra České republiky odpovídá za tvorbu koncepce a metodiky těchto programů a rozdělování státních dotací určených na jejich rozvoj.

Obr. 1 Systém prevence kriminality v České republice¹

1.7 Program prevence kriminality na místní úrovni – Partnerství

Program prevence na místní úrovni – PARTNERSTVÍ je zaměřen na řešení problémů v rizikových lokalitách, které na základě průběžné i aktuální analýzy

bezpečnostní situace, vybírá a doporučuje Policie České republiky. Okresní ředitel PČR upozorní na zvýšený výskyt kriminálních jevů, iniciuje jednání o přípravě opatření ke zlepšení situace a informuje statutárního zástupce obce o možnostech zapojení obce do programu PARTNERSTVÍ. Na základě přijatých návrhů opatření jsou zpracovávány dílčí projekty, na jejichž realizaci je žádána státní účelová dotace. Příjemcem státní dotace a realizátorem programu je obec. Na realizaci dílčích projektů se mohou podílet i další, obcí smluvně zavázané subjekty. Program PARTNERSTVÍ napomáhá k rozvoji preventivních aktivit v České republice a byl schválen již usnesením vlády č. 362 ze dne 14. dubna 2003. Pilotně byl odzkoušen v menších městech, obcích a rizikových lokalitách větších měst v letech 2003 a 2004. V roce 2003 se program realizoval ve 22 obcích a v roce 2004 ve 41 městech a obcích. Pro rok 2005 je zakotven ve Strategii prevence kriminality na léta 2004-2007 schválené vládou v usnesení č. 393 ze dne 28. dubna 2004. Do programu bylo na rok 2005 vybráno a zařazeno 114 měst a obcí.

Hlavní cíle programu PARTNERSTVÍ jsou:

- ochrana lokálních komunit před kriminalitou,
- zvyšovat pocit bezpečí občanů,
- rychle reagovat na aktuální negativní vývoj trestné činnosti v konkrétních lokalitách a tím snižovat míru a závažnost trestné činnosti,
- navázat úzkou spolupráci Policie ČR s místními orgány veřejné správy, nestátními neziskovými organizacemi i dalšími subjekty podílejícími se na preventivních aktivitách,
- prosazovat integraci ofenzivních a proaktivních metod práce do činnosti Policie ČR na všech stupních řízení.

Východiska programu PARTNERSTVÍ:

- navazuje na osmileté zkušenosti Programu prevence kriminality na místní úrovni (původně Komplexní součinnostní program prevence kriminality na místní úrovni), který byl v letech 1996-2004 postupně realizován v 95 městech ČR s počtem obyvatel nad 10.000
- využívá otevřenou, propracovanou metodiku přípravy, zpracování i hodnocení, včetně metodiky poskytování dotací,

- využívá vytvořenou síť systematicky vzdělávaných specializovaných odborníků – manažerů prevence kriminality ve městech, pracovníků Preventivně informačních skupin Policie ČR a manažerů prevence kriminality krajských úřadů,
- využívá již získané materiálové vybavení a zařízení vybudovaná v dosavadních preventivních programech,
- pokračuje v propojování subjektů zabývajících se prevencí kriminality.

Základním předpokladem realizace programu PARTNERSTVÍ je analytická, signalizační a iniciativní role Policie ČR, zejména ředitelů správ krajů a okresních ředitelství a vedoucích obvodních (místních) oddělení Policie ČR. Program vychází ze skutečnosti, že Policie ČR má nejúplnější a nejobjektivnější informace o trestné činnosti a jejich vývojových trendech v regionu. Proto je institucí, která kompetentně iniciuje řešení konkrétních negativních jevů a současně se spolupodílí na výběru adekvátních opatření. Program PARTNERSTVÍ je založen na úzkém – partnerském vztahu Policie ČR s obcemi, krajskými úřady a dalšími subjekty při komplexním řešení dílčích jevů kriminality v rizikových lokalitách a při přípravě a realizaci cílených opatření (projektů), která budou minimalizovat místní kriminogenní podmínky a která mají zásadní vliv na pocit bezpečí občanů. Nezbytná je úzká spolupráce policie s manažery prevence kriminality měst, která navazují na svoji účast v Programu prevence kriminality na místní úrovni a realizují vlastní preventivní programy. Platí to zejména v městech s vysokým nápadem trestné činnosti, která budou na základě analýz opakovaně do programu zařazována.²

1.8 Další programy prevence:

Bezpečná lokalita

Tento program vznikl před třemi lety a jeho cílem je zabezpečení jednotlivých domů či menších lokalit před trestnou činností, zejména majetkového charakteru. Efektivita tohoto programu je bezpodmínečně závislá na iniciativě obyvatel jednotlivých domů, případně menších lokalit na straně jedné a na jejich schopnosti se dohodnout na zabezpečení objektů, na určitých pravidlech chování, ale i na sdružení finančních prostředků na zabezpečení společných prostor. Program je odborně garantován MV, Asociací technických a bezpečnostních služeb Grémium Alarm, Českou asociací pojišťoven. MV, respektive odbor prevence kriminality a PIS PČR, poskytují zájemcům

² GJURIČOVÁ Jitka, Program prevence kriminality na místní úrovni – Partnerství, Závislosti a my, únor 2005, s 24 - 27

informace o programu se zárukou, že služby partnerských institucí, které jim budou doporučeny jsou seriózní, komplexní a mají optimální kvalitu.

1.9 Prevence kriminality v zahraničí

1.9.1 Belgie

Do roku 1985 byla prevence kriminality záležitostí pouze policie – jednalo se o rozšiřování informací o vhodných opatřeních k prevenci kriminality. V roce 1985 došlo k ustavení Nejvyšší komise pro prevenci kriminality, jako poradního orgánu ministra vnitra, a devět provinčních komisí, které realizují akce na provinční úrovni a sponzorují výzkum. Pro vlastní přípravu preventivních projektů je však provincie příliš vysoko. Policejní prevence byla integrována do provinčních programů, ale stále má zejména situační a informační charakter. V roce 1990 Ministerstvo vnitra přijalo politiku integrované prevence na místní úrovni. Dubna a sponzorovalo 27 pilotních projektů.

Role ústřední vlády:

- -formulovat politiku v oblasti prevence kriminality,
- -organizovat trénink,
- -vydávat brožury a letáky,
- -přijímat specifická opatření ke specifickým problémům.

Situace v policii je rozdílná – v rámci obecní policie někde existují místa specialistů na prevenci kriminality či útvary prevence kriminality, vše závisí na rozhodnutí místního velitele. V rámci četnictva speciální místa na prevenci neexistují.

1.9.2 Německo

Na federální úrovni existuje Komise pro preventivní boj se zločinem a Vedení projektů preventivních programů kriminální policie. Ve Schleswigu-Holsteinu existuje zemská rada pro prevenci kriminality, obdobná našemu Republikovému výboru pro prevenci kriminality. Komise pro preventivní boj se zločinem byla ustanovena v roce 1984 jako nástroj sjednocení výkladu činnosti jednotlivých preventivních útvarů kriminální policie. V komisi jsou zastoupeni vedoucí preventivních útvarů kriminální policie na zemské i federální úrovni a také manažer Vedení projektů preventivních programů kriminální policie. V roce 1991 bylo předsednictví komise svěřeno Zemskému

kriminálnímu úřadu Severního Porýní-Vestfálska. Vedení projektů preventivních programů kriminální policie bylo na federální úrovni ustanoveno v roce 1975 a výkon činnosti byl svěřen Zemskému kriminálnímu úřadu Bádensko-Wurtemberska. Na zemské úrovni existují preventivní odbory/subsekcce v rámci zemských kriminálních úřadů. Jejich úkolem je podpora místních poradenských úřadů, mediální aktivity a aktivity public relations a také trénink pracovníků zabývajících se prevencí. Na místní úrovni existuje 143 kriminálních poradenských úřadů působících v rámci městských ředitelství kriminální policie, jejichž hlavním úkolem je poradenská činnost obyvatelstvu ve věcech technické ochrany objektů. Několik z nich představuje tzv. policejní obchody, tzn. Jejich prostory jsou umístěny mimo policejní budovy. Uvedené úřady mají 2-5 pracovníků. Smyslem činnosti není pouze říci občanovi, aby se zabezpečil, ale poskytnout mu zdarma policejní poradenství, jak se má zabezpečit. Pracovníci těchto úřadů mají speciální trénink jak v technické prevenci, tak v jednání s lidmi.

1.9.3 Velká Británie

Prevence kriminality ve Velké Británii je ovlivněna vysokou samostatností 52 policejních sborů, které Ministerstvo vnitra ovlivňuje pouze metodicky a náčelníci sborů si udržují vysoký stupeň rozhodovací pravomoci. Ministerstvo vnitra také realizuje výzkumné projekty a řídí Školu prevence kriminality. Každý policejní sbor má preventivní sekci, která představuje asi 1% celkového stavu policistů. Tito specialisté procházejí tréninkem ve Škole prevence kriminality Ministerstva vnitra. Základní kurs je čtyři týdny, dále existuje nabídka týdenního inovačního kurzu, kurzu pro specialisty na architekturu a různé speciální kurzy. V praxi se policejní specialisté na prevenci kriminality zabývají individuálním i skupinovým poradenstvím, analýzou nápadu trestné činnosti a spoluprací s místními úřady a dalšími subjekty prevence kriminality. Důraz na tu či onu činnost je dán preferencemi jednotlivých sborů. Důležitou roli hraje i policejní podpora občanských iniciativ, jako jsou „sousedské hlídky“.

1.9.4 Francie

Na centrální úrovni jsou otázky prevence kriminality řešeny na úrovni Ministerstva pro městské záležitosti (Meziministerský výbor pro městské záležitosti a Národní výbor pro městské záležitosti) a na Ministerstvu vnitra – Odbor preventivní činnosti a sociální ochrany v rámci Generálního ředitelství pro národní policii. Úkolem tohoto odboru je koordinovat aktivity spojené s prevencí na centrální úrovni, modernizovat policejní stanice

(nástroj zlepšování image policie na veřejnosti), zastupovat Ministerstvo vnitra v meziministerských strukturách zaměřených na problematiku měst a vypracovávat metody ochrany hodnotných věcí.

Na místní úrovni existují následující struktury:

- výbory prevence kriminality na úrovni „departmentů“, kterým předsedá prefekt, místopředsedou je vrchní státní zástupce a výbor se skládá z 9 volených delegátů a 9 nominovaných státních úředníků. Tyto výbory provádějí zejména analytickou činnost ve vztahu k jednotlivým druhům trestné činnosti a podporují preventivní iniciativy.
- 45 výborů prevence kriminality na úrovni městských aglomerací
- 700 místních výborů prevence kriminality, kterým předsedá starosta a které vznikly na základě iniciativy obecní rady.

V rámci policie neexistují samostatné útvary pro prevenci kriminality. Prevence je považována za součást denní rutiny policejní práce.

Policie zejména plní následující úkoly:

- připravuje komplexní akční plány prevence na místní úrovni, které obsahují prevenci závislostí, recidivy, přechovávání kradeného zboží apod.,
- spolupracuje s justicí při zlepšování pomoci obětem trestných činů, s úřady sociální péče a školskými úřady při resocializaci problémové mládeže a lidí propuštěných z výkonu trestu,
- podporuje osvědčené metody prevence kriminality, zejména cestou analýzy místních bezpečnostních problémů, výchovou a vzděláváním,
- rozpracovává komunitní přístup založený na lepším vztahu policie k občanům, zejména těm, kteří hlásí trestnou činnost a podporuje spjatosti policisty s jeho rajónem

1.9.5 Irsko

Za prevenci kriminality je primárně odpovědná policie (Garda Siochana). Policejní prezident, odpovědný ministru spravedlnosti, vyčleňuje speciální prostředky na prevenci kriminality, které mají vzrůstající tendenci. Vlastní koordinaci preventivních aktivit má na starosti policejní sekce komunitních vztahů. Ta připravuje programy realizované přímo

policií(veřejné přednášky, programy ve školách, pravidelné televizní programy). V rámci iniciativ koordinovaných policií působí také řada občanských iniciativ, z nichž nejvýznamnější je systém sousedských hlídek. V Irsku je 23 policejních divizí, z nichž v každé pracuje minimálně jeden policista specializovaný na komunitní vztahy, v jejichž jádru leží prevence. Tito policisté se na svoji práci připravují v třítydenním speciálním kurzu. Celkem na plný úvazek se prevenci věnuje 40 policistů, dalších 100 policejních důstojníků je zapojeno do speciálních programů orientovaných na mládež.

1.9.6 Nizozemsko

Na centrální úrovni se prevencí zabývá ředitelství pro prevenci kriminality na ministerstvu spravedlnosti a útvar pro prevenci a kontrolu kriminality na ministerstvu vnitra. Na místní úrovni má většina větších měst výbor pro prevenci kriminality. Celkem takto pracuje asi 100 specialistů. Při Svazu měst a obcí pracuje stálý výbor pro prevenci kriminality s vyčleněným pracovníkem. V rámci policie je prevence kriminality organizována na centrální, regionální a místní úrovni. Na centrální úrovni existuje Národní byro pro prevenci kriminality v čele s národním koordinátorem, které je zařazeno do Ředitelství pro prevenci kriminality, a odpovídá společně ministru vnitra a spravedlnosti. Na regionální úrovni existují policejní Regionální byra pro prevenci kriminality, která jsou umístěna ve vybraných policejních stanicích a specializují se zejména na technickou prevenci. Na místní úrovni fungují policisté zabývající se prevencí, většinou po jednom na oddělení. Preventivní specialisté procházejí čtrnáctidenním výcvikem, který se zaměřuje zejména na metodologické aspekty prevence. Realizace preventivních aktivit je směřována v co nejvyšší míře na místní úroveň, zatímco regionální a celostátní úroveň se zaměřuje na odstranění duplicit v práci, na koordinaci a zprostředkování výměny informací o dobrých výsledcích jednotlivých projektů. Převažujícím trendem je prohlubování spolupráce policie s místními orgány veřejné správy a dalšími subjekty prevence kriminality včetně soukromého sektoru. Pečlivější plánování preventivní politiky a přidělování prostředků vyžaduje také zlepšení analýzy kriminality, lepší personální práci a vyhodnocování realizovaných projektů.

1.9.7 Řecko

V Řecku neexistuje speciální orgán zabývající se prevencí kriminality. Prevence kriminality tvoří součást běžné činnosti policie. Hlavní pozornost je věnována informačním, osvětovým a vzdělávacím kampaním o možnostech ochrany před trestnou

činností. Existuje snaha zlepšovat styky a spolupráci policie s občany v rámci jednotlivých policejních rajónů. Specifickou oblast tvoří prevence kriminality dětí a mládeže. V každém větším městě existuje v rámci policie oddělení prevence kriminality mládeže. Tito policisté se kromě klasické kriminalistické činnosti věnují i osvětové činnosti a sociální asistenci a procházejí k tomu speciálním výcvikem sociální práce.

Obecně lze konstatovat:

- Sledované evropské policie se tradičně věnují opatřením situační prevence – tedy opatřením ztěžujícím možnost páchání trestné činnosti
- V posledních letech se dynamicky rozvíjejí i další činnosti – zejména spolupráce s veřejností a zlepšování image policie na veřejnosti, zapojení policie do sociálních aktivit prostřednictvím programů prevence kriminality na místní úrovni (realizovaných ve spolupráci se státními a samosprávnými institucemi, občanskými a charitativními organizacemi a podnikatelskými subjekty) a při uskutečňování speciálních programů zaměřených na mládež.
- Množí se hlasy volající po rozšíření preventivního působení z tradiční majtkové a násilné trestné činnosti na nové formy kriminality, jako je organizovaný zločin, počítačová kriminalita, domácí násilí apod.
- Obecně je kladen velký důraz na odbornou přípravu „policejních preventistů“ (základní kurzy představují dva až čtyři týdny výcviku zaměřeného pouze na prevenci).
- Prakticky všechny země, které mají preventivní specialisty, neukončily proces hledání optimálního začleňování těchto pracovníků. V žádném případě však není zpochybněna jejich potřeba.
- V Severní Americe je oproti Evropě daleko menší pozornost věnována situační prevenci.
- Velká pozornost je věnována různým projektům sociální prevence, iniciovaným jak státními orgány, tak universitami a výzkumnými pracovišti. Řada z nich má proto experimentální charakter.
- Velkým diskusním tématem posledních let jsou úvahy spojené s pojmem „community policing“ – novým promýšlením role policie ve společnosti, kdy se

velký důraz klade na zapojení policie do života obce (komunity) a přechod od vyšetřování trestných činů k řešení kriminálních problémů.

Všeobecně je vyzdvihována potřeba maximálně efektivního vynakládání finančních prostředků, personálních sil a materiálních zdrojů založeného na vyhodnocování preventivních opatření.³

³ GJURIČOVÁ Jitka, Systém prevence kriminality v ČR ,Závislosti a my, září 2001, s 17 - 20

2 PREVENCE TRESTNÉ ČINNOSTI Z HLEDISKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

2.1 Úkoly Policie ČR

Policie České republiky je zřízena zákonem č. 283/1991 Sb. jako bezpečnostní sbor České republiky. V § 2 jsou stanoveny úkoly policie.

(1) Policie plní tyto úkoly:

- a) chrání bezpečnost osob a majetku,
- b) spolupůsobí při zajišťování veřejného pořádku a byl-li porušen, činí opatření k jeho obnovení,
- c) vede boj proti terorismu,
- d) odhaluje trestné činy a zjišťuje jejich pachatele,
- e) koná vyšetřování o trestných činech,
- f) zajišťuje ochranu státních hranic ve vymezeném rozsahu,
- g) zajišťuje ochranu ústavních činitelů České republiky a bezpečnost chráněných osob, kterým je při jejich pobytu na území české republiky poskytována osobní ochrana podle mezinárodních dohod,
- h) zajišťuje ochranu zastupitelských úřadů, ochranu sídelních objektů Parlamentu, pokud zákon nestanoví jinak, prezidenta republiky, Ústavního soudu, ministerstva zahraničních věcí, ministerstva vnitra a dalších objektů zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost, které určí vláda na návrh ministra vnitra, rovněž zajišťuje ochranu objektů, pro které taková ochrana vyplývá z mezinárodní dohody, kterou je Česká republika vázána,
- i) dohlíží na bezpečnost a plynulost silničního provozu a spolupůsobí při jeho řízení,
- j) odhaluje přestupky,
- k) projednává přestupky, pokud tak stanoví zvláštní zákon,
- l) vede evidence a statistiky potřebné k plnění svých úkolů,
- m) vyhledává celostátní pátrání, přitom je oprávněna zveřejňovat údaje nezbytné k identifikaci hledaných osob,
- n) na základě vyznění orgány Vězeňské služby České republiky provádí úkony související s bezprostředním pronásledováním osob, které uprchly z výkonu vazby nebo z výkonu trestu odnětí svobody,

- o) zadržuje svěřence s nařízenou ústavní nebo uloženou ochrannou výchovou, kteří jsou na útěku a spolupůsobí při jejich vyhledávání,
- p) zajišťuje pohotovostní ochranu jaderných zařízení, která určí vláda České republiky, a podílí se na fyzické ochraně jaderného materiálu při jeho přepravě podle zvláštního zákona,
- q) kontroluje doklady o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla podle zvláštního právního předpisu,

(2) Policie plní též úkoly státní správy, pokud tak stanoví zvláštní zákon.

(3) Policie plní rovněž úkoly při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku, které ji ukládají příslušné orgány obcí za podmínek stanovených zvláštními předpisy,

(4) Úkol odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je policista, a zjišťovat pachatele plní postupem podle trestního řádu útvar ministerstva pro inspekční činnost, přímo řízený ministrem vnitra.

2.2 Prevence trestné činnosti

Podstatná část preventivní činnosti je a bude nadále na policistech vykonávajících terénní hlídkovou a pořádkovou službu. Je jasné, že nejlepší prevencí je policista na ulici, který vidí a je viděn. Avšak úlohu policie v prevenci nelze redukovat jen na zamezení spáchání trestných činů. Takto úzce pojímaná prevence v tradičním stylu policejní služby pro současné potřeby prevence kriminality již nestačí. To ovšem neznamená, že policejní styl práce, který je nutný k udržení veřejného pořádku, by měl být nahrazen stylem víceméně sociálně právního charakteru, a že by se z policistů měli stát „sociální pracovníci“. Pokusy obdobného typu povětšinou skončily neúspěšně již proto, že sociální funkce policie je svým způsobem jedinečná a specifická.

Potřeba vyrovnat se s novými úkoly v rámci preventivního systému vede policii k vytváření nových specializovaných útvarů pro styk s veřejností a prevenci.

Celosvětovým trendem je upřednostňování prevence před represí, neboť represe neřeší problém kriminality, ani nikterak neovlivňuje příčiny a podmínky, které výskyt sociálně-patologických a protispolečenských jevů přináší. Represe nereaguje ani na vzájemnou souvislost mezi příčinami, podmínkami a následky trestné a jiné protispolečenské činnosti. Uplatňování pouhé represe znamená, že tyto souvislosti nejsou

řešeny systémově a cílevědomě odstraňovány. Kromě nízké účinnosti je dále represe charakterizována vysokou finanční náročností. Přestože prevence je pro celou společnost vždy mnohem levnější, není sama o sobě levná. Vyžaduje značné investice, které zpravidla nejsou ihned návratné, ale až s odstupem času a to i několika let.

Základní preventivní strategii stanovila vláda České republiky usnesením (č. 557/1996), k aktualizaci koncepce Ministerstva vnitra v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti a doktríny Policie ČR. V tomto usnesení vláda uložila ministrovi vnitra věnovat zvýšenou pozornost prevenci kriminality (zejména ve větších městech a u ohrožených skupiny dětí a mládeže) a usilovat o zvýšení důvěry občanů v Policii ČR, především důrazem na konkrétní chování vůči občanům, profesionalitu, důslednost a rychlost plnění úkolů.

Také u nás může policie v prevenci sociální působit tím, že signalizuje určité sociální problémy a do aktivit sociální prevence je zapojena především formou přednášek, avšak těžiště policejní práce má být směřováno do prevence situační a to na úrovni prevence primární, sekundární a terciární (viz tabulka I.)

tabulka I Schéma prevence kriminality s účastí resortu MV⁴

Prevence situační	Primární	Sekundární	terciární
Orientovaná na omezování kriminogenních situací a na zvýšení pravděpodobnosti odhalení	zvyšování informovanosti o možnosti obrany proti nejčastěji se vyskytujícím druhům kriminality a o správném chování občanů v případě výskytu tr. činu či podezření z něj	častější přítomnost policistů na ulici, obecné povědomí o vysoké profesionalitě policistů a zhoršení podmínek pro páčání kriminality	úzce cílená opatření ke zhoršení podmínek pro páčání konkrétních druhů kriminality, příp. ve vymezených teritoriích a zvýšení míry objasněnosti tr. činů

2.2.1 Informování veřejnosti o legálních možnostech ochrany před trestnou činností

Hlavním zdrojem informací a základem styku odboru prevence kriminality MV s veřejností a médií je Tiskový servis, který je vydáván dvakrát měsíčně a distribuován na

⁴ ZAPLETAL Josef a kolektiv, Prevence kriminality, vyd., Praha:PAČR 2000

500 kontaktních místech v ČR – včetně umístění na internetové stránky MV. V Tiskovém servisu naleznou občané informace z oblasti sociálně patologických jevů ve společnosti, prevence kriminality, programy prevence kriminality na místní úrovni, příklady spolupráce s neziskovými organizacemi v regionech a aktivity Preventivních informačních skupin Policie České republiky. S informace z Tiskového servisu se často setkáváme i na stránkách celostátního a regionálního tisku a jsou podkladem pro televizní a rozhlasové relace. Tiskový servis informuje o ediční činnosti v oboru prevence kriminality, která je poměrně rozsáhlá. V rámci vytváření informačních mechanismů v oblasti prevence kriminality byla v roce 1998 zahájena mediální kampaň pod názvem Bezpečná společnost. Pravidelný televizní měsíčník odboru prevence kriminality s názvem Alarm byl vysílán Českou televizí od počátku roku 1999. Dokumentoval preventivní projekty ve dvanácti městech České republiky, jeho část zaměřená na bezpečnost obyvatel se v roce 2000 transformovala do týdeníku „Na stopě“. V oblasti předcházení trestné činnosti spolupracuje odbor prevence kriminality s ostravskou redakcí České televize, která týdeník připravuje. K dalším formám spolupráce s televizemi patří i vystoupení odborníků v ranním vysílání – Dobré ráno, Snídaně s Novou a Magazínu Sama doma. Svoji roli při styku s veřejností plní i profesní časopis Policista a čtvrtletník Kriminalistika. Časopis Policista se orientuje na problematiku policejní práce, kriminality, prevence kriminality. Zprostředkovává informace mezi Ministerstvem vnitra, Policejním prezidiem a policisty, občanskými zaměstnanci resortu a odbornou a laickou veřejností. Časopis má dvě přílohy – první pomáhá policistům si osvojit odborné znalosti: nové zákony, předpisy, apod., v druhé jsou publikovány příspěvky týkající se sociální a situační prevence kriminality. Čtvrtletník kriminalistika je ryze vědecký a teoretický časopis zaměřený na kriminalistiku, forenzní vědy, kriminologii, prevenci kriminality a příbuzné obory.⁵

2.2.2 Preventivně informační skupiny Policie České republiky

V rámci požadavku korektního chování vůči občanům, profesionality, důslednosti a rychlosti plnění úkolů policie se prosadil vnitrorezortní projekt zřizování preventivně informačních skupin při okresních ředitelstvích Policie ČR (PIS). PIS (obr. 2) jsou zatím malé útvary v čele s tiskovým mluvčím, které podléhají ředitelům okresních či městských ředitelství Policie ČR. Jejich činnost je zaměřena na spolupráci s místními orgány veřejné

⁵ MINISTERSTVO VNITRA, Ročenka Ministerstva vnitra 2000, MVČR odbor tisku public relations, Praha 2001

správy při přípravě a realizaci preventivních opatření, na poradenskou a informační službu občanům a na komunikaci se sdělovacími prostředky. Vyšší metodickou činností jsou pověřeni krajsí koordinátoři preventivních činností, kteří jsou zařazeni do nově vzniklých PIS v rámci policejních správ krajů. Celý systém je zastřešován pracovištěm Policejního prezidia ČR a odborem prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR. Policejní preventivní činnost zatím nemá bohužel oporu ve stávajícím zákonu o Policii České republiky, ale je definována v některých interních aktech řízení. Naproti tomu v zemích EU je prevence součástí policejní práce, je zakotvena v zákonech a není nikterak zpochybňována.

Obr. 2 Logo PIS

2.2.3 Obsah činnosti PIS

Možné pracovní náplně se postupně formují a lze je rozdělit do pěti oblastí. Zejména jde o:

oblast styku s veřejností a médií

Jedná se o kontakt se sdělovacími prostředky a styk s veřejností, podíl na přípravě a realizaci projektů prevence kriminality, zabezpečení informačního servisu pro sdělovací prostředky, zajišťování pátrání po osobách a věcech cestou sdělovacích prostředků a mimořádných vysílacích relací, zajišťování policejního vysílání v infokanálu kabelové televize, organizování a provádění tiskových konferencí, besed, přednášek a soutěží pro občany, (zejména pro děti a mládež, pro ženy, pro seniory), terénní akce pro širokou veřejnost (dětské dny, ukázky z práce policie), podíl na provozu občanské radiostanice, zprostředkování tísňového volání pro hluchoněmé občany (pomocí telefaxu a sms zpráv), policejní schránky důvěry (zajištění nepřetržitého písemného styku s policií, možnost

anonymního odevzdání nalezených dokladů apod.), zvláštní bezplatné telefonní linky (anonymní svědek).

analytická a signalizační činnost

Jedná se o vytváření map nápadu trestné činnosti – kriminální trestná činnost v teritoriu, zpracování interních hodnocení vývoje kriminality pro potřeby obecních zastupitelstev, obecní či městskou policii a jednotlivé základní útvary policie, vnitřní informační servis a monitoring zpráv sdělovacích prostředků pro potřeby vedení policejního ředitelství, vypracování návrhů tiskovin pro veřejnost s preventivně výchovným zaměřením, navrhování adekvátních preventivních opatření poradenská, informační a propagační činnost směrem k veřejnosti

Jedná se o podávání informací o vydávání dokladů, policejních formulářů, správních poplatcích apod., o rady pro oběti trestných činů a přestupků, o informace z oblasti silniční dopravy, o informace pro cizince apod.

oblast situační prevence

Jde o informace o možnostech ochrany objektů (byty, domy, rodinné domky, provozovny, kanceláře) před pachateli pomocí certifikovaných mechanických zábranných prostředků a elektronických poplachových a protipožárních systémů, informace o možnostech individuální ochrany (technické prostředky, sebeobrana), informace o pojistných podmínkách pojišťoven, spolupráce se subjekty situační prevence (zejména asociace zabezpečovacích firem, asociace soukromých bezpečnostních služeb, Česká asociace pojišťoven, Bankovní asociace, obecní policie atd.) pořádání odborných výstav a seminářů, evidence autorádií, podíl na evidenci jízdních kol.

oblast spolupráce

Jedná se o spolupráci s představiteli státní správy a samosprávy v dané lokalitě, při realizaci projektů prevence kriminality na místní úrovni, s lokálními institucemi v oblasti prevence kriminality a dopravní nehodovosti.

Nejvyšším stupněm spolupráce s občany jsou policejní poradenské místnosti. Některé policejní útvary v rámci PIS otvírají tzv. poradenské místnosti policie. Smysl činnosti policistů v poradenské místnosti spočívá v tom, že každého, kdo poradenskou místnost navštíví, seznámí s kriminalitou v jeho bydlišti. Podle druhu trestné činnosti, která může občana ohrožovat, mu policisté poradí, jak se má chránit. Informace na jednotlivých

panelech jsou doplněny velkým množstvím publikací a skládaček. Promítají se zde i instruktážní videokazety. Výtečným doplňkem pro lepší představitelost občanů je vybavení poradenských místností funkční certifikovanou zabezpečovací technikou.

Pracovníci PIS provádějí i činnost v oblasti sociální prevence. Docházejí na besedy, pořádají soutěže pro děti z mateřských, základních i středních škol. Pro dospělé organizují dny otevřených dveří, preventivně výchovné akce, dny s policií, výstavy apod. V zájmu samotné policie je, aby se občanům neustále prezentovala jako služba veřejnosti.

Preventivní činnost policie je nový trend, který se důrazně prosazuje u policejních sborů zemí EU. Preventivní formy a metody práce inspirují i naše policisty. Policejní preventivní aktivity přijímá veřejnost převážně kladně. Důvod je prostý. Občané jsou potěšeni, že se o jejich bezpečnost někdo zajímá, že má koncepci v boji s kriminalitou a ví, co se má dělat. To jednoznačně dokazují výzkumy, kdy stále větší část populace důvěřuje českým policistům. A to je hlavní smysl činnosti preventivně informačních skupin Policie České republiky.

2.2.4 Příklady činnosti PIS

Každá PIS pořádá své vlastní preventivní akce. Celorepublikově je organizován například preventivní projekt **Ajaxův zápisník**. Je určen dětem druhých a třetích tříd základních škol. Pilířem projektu jsou pracovní sešity Ajaxův zápisník č.1 a č. 2. Zápisníky, které policisté rozdávají přímo ve školách, provází děti policejní pes Ajax se svým pánem policistou. Děti jsou tak hravou a nenásilnou formou seznamovány se základními patologickými jevy, kterými jsou v dnešní době ohroženy. Pracovní sešit č. 1 pro žáky druhých tříd je rozdělen na deset témat – deset měsíců ve školním roce. Mezi témata patří: Policie ČR – náš kamarád, dopravní výchova – chodec, vlastní bezpečnost, co se smí a co se nesmí, děti a trestné činy, mezilidské vztahy – šikana, dopravní výchova – cyklista, tabák, alkohol, cigarety, drogy a hazardní hry a bezpečné prázdniny. Pracovní sešit č. 2 pro žáky třetích tříd je rozdělen na čtyři hlavní témata: dopravní výchova, mezilidské vztahy, alkohol a drogy a bezpečné prázdniny, propracovaná do větších detailů než pro jejich mladší spolužáky. Do současné doby zapojili policisté a policistky do projektu 181 000 dětí z celé České republiky. Z vlastní zkušenosti vím, že projekt je oblíbený a úspěšný a děti jsou z Ajaxe nadšené (obr. 3)

Obr. 3 Ajaxův zápisník

PIS OR Břeclav pořádá vlastní preventivní akce. Jedná se například o besedy pro žáky základních i středních škol a učilišť o drogách, šikaně a trestné činnosti, každoročně pořádá Den s Policií, soutěže pro děti. Svou činnost zaměřuje samozřejmě i na ostatní občany nejen na děti a mládež.

2.2.5 Nápady PIS Brno

STOP 24

V únoru 2000 začala PIS Městského ředitelství PČR v Brně zdarma distribuovat samolepku „STOP 24“ (obr. 4), která po vylepení na zadní sklo automobilu upozorňuje hlídky policie na to, že kontrolovaný vůz není obvykle po půlnoci používán. Za vydatné finanční pomoci Odboru prevence MV ČR bylo vytištěno 108 000 samolepek, které jsou postupně rozdávány řidičům. Na základě ohlasu, s níž se aktivita „STOP 24“ setkala, doporučil policejní prezident připojit se k této aktivitě i dalším okresům v republice. V současné době se již s vylepenou samolepkou můžete setkat ve velké části republiky.

Obr. 4 Logo projektu „STOP 24“

PREVENCE DO KAPSY

Druhý nápad, se kterým přišli brněnští preventisté a který se setkal s velkým zájmem veřejnosti, je vějířek – prevence do kapsy. Jedná se rozměry o malou brožurku, která ale obsahuje celou řadu důležitých informací – například jak se chránit před napadením, jak zabezpečit byt při odjezdu na dovolenou nebo jak předejít odcizení jízdního kola. Preventisté vějířky rozdávají při různých akcích pro veřejnost jako velmi užitečný prezentační dárek.

2.3 Muzeum policie ČR

Základním cílem muzea je fungovat jako živé dokumentační a osvětové centrum, schopné na vysoké a profesionální úrovni plnit základní funkce: funkci sbírkotvornou, vědeckou a výchovnou. Při plnění svého cíle se muzeum soustavně podílí na preventivně bezpečnostní činnosti se zaměřením zejména na formování osobnosti dětí a mládeže. Jedná se především o přednášky a besedy zaměřené na činnost současné policie, na kriminalitu páchanou mládeží a na mládež. V této oblasti existuje úzká spolupráce s fundovanými pracovníky Služby kriminální policie a vyšetřování nebo specialisty z Národní protidrogové centrály. Muzeum Policie ČR se zúčastňuje nejrůznějších výstav a veletrhů, na kterých seznamuje širokou veřejnost s činností ministerstva vnitra, Policie České republiky a Hasičského záchranného sboru. Nejvýznamnější z těchto akcí, např. ISET, PRAGOALARM zajišťuje i scénářisticky a výtvarně.

3 PREVENCE TRESTNÉ ČINNOSTI Z HLEDISKA SBS

3.1 Právní podmínky vzniku soukromé bezpečnostní agentury

Po dlouholetém přerušení provozování SBS způsobeném společensko politickou realitou na území bývalé Československé republiky dochází od počátku roku 1990 k renesanci tohoto odvětví služeb, takže v průběhu dvou let soukromé bezpečnostní agentury zaměstnávaly více než 40 000 zaměstnanců a na trhu své produkty bezpečnostních služeb nabízelo více než 2500 podnikatelských subjektů. Tak se v bývalé ČSFR a od 1.1.1993 i v České republice prosadil trend typický pro naprostou většinu zemí s fungujícím demokratickým systémem vlády. Při ochraně oprávněných zájmů fyzických a právnických osob a k prevenci kriminality tam, kde je nutný určitý bezpečnostní nadstandard, je aplikován princip svépomoci prostřednictvím nestátních, komerčně fungujících podnikatelských subjektů. Také vrcholové orgány Rady Evropy doporučují členských a přidruženým zemím aktivní účast na koordinaci mezi úsilím, které na prevenci kriminality vyvíjí policie a další veřejné i soukromé agentury. Jedná se například o doporučení Rady Evropy ze dne 17.9.1987, v němž je vyslovena podpora pozitivnímu vztahu mezi policií a bezpečnostními společnostmi, aby v rámci své činnosti mohly účinně pomáhat policii při prevenci kriminality.

V době společenských změn koncem roku 1989 do poloviny roku 1991 mělo vznikající odvětví komerčních služeb na úseku bezpečnosti majetku a osob určité východisko v činnosti tehdejších národních podniků, které ochraňovaly svěřený majetek prostřednictvím tzv. závodních strážů, ale i řady družstevních podniků, které již na komerčním základě provozovaly například ochranu parkovišť a některých dalších střežených prostor. Jejich činnost se řídila ustanoveními vyhlášky FMV č. 135/1983 Sb. o ochraně majetku v socialistickém vlastnictví. Ustanovení této vyhlášky byla vznikajícími SBA úspěšně aplikována i na činnost jejich zaměstnanců a to i při ochraně v té době rychle rostoucího soukromého sektoru vlastnictví. Tato vyhláška v době své platnosti nejenže znamenala potřebnou ochranu pracovníků ostrahy při přímém výkonu jejich činnosti porovnatelnou s ochranou veřejného činitele, ale zároveň jim poskytovala nezpochybnitelné pravomoci v potřebném rozsahu. Ovšem tato, v nových společenských podmínkách již zřejmě nevhodná právní úprava, přestala platit po přijetí zákona č. 333/1991 Sb. o zřízení Federálního policejního sboru a Sboru hradní stráže, aniž by byla nahrazena jakoukoliv novou úpravou. Činnost bezpečnostních agentur tím neustala, ani

neztratila ze svého legálního charakteru, avšak postavení pracovníků agentur, kteří plnili úkoly v přímém výkonu komerční bezpečnosti se zkomplikovala. Vznikla potřeba přijetí nového zákona, který by tuto výrazně specifickou formu podnikání upravil jak ze strany potřebných ingerencí státních orgánů, tak i ze strany pevného právního postavení firem a pracovníků v přímém výkonu bezpečnostní činnosti. Legislativní aktivity, které v tomto směru trvají od roku 1992 dosud nepřinesly výsledek v podobě platného zákona „O provozování soukromých bezpečnostních služeb a obdobných činností“.

Jen částečnou nápravou tohoto stavu se stalo přijetí zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání. Tento zákon ve svých ustanoveních, která rozvíjejí a doplňují ustanovení § 26 o státním souhlasu k podnikání (koncesích) jako jediný v celém právním systému ČR uvádí konkrétní pojmy z oblasti SBS. V příloze č. 3 skupina 314 mezi živnostmi provozovanými se státním souhlasem jsou uvedeny „Podniky zajišťující ostrahu majetku a osob“ a „Služby soukromých detektivů“. Zákon č. 455/1991 Sb. ještě řadil „Poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob“ mezi živnosti podnikající ve stavebnictví. Tato úprava přestala platit přijetím novely zákona o živnostenském podnikání č. 286/1995Sb., ve které jsou již všechny tyto tři základní formy podnikání v oblasti SBS zařazeny do skupiny č. 314 mezi ostatní živnosti komerčně provozované na základě udělení koncese místně příslušným živnostenským úřadem. Zákony 455/1991 Sb. a 286/1995 Sb. o živnostenském podnikání upravují ve svých ustanoveních, byť jen velmi rámcově, otázky činnosti SBA. Jedná se zejména o ustanovení § 2 zákona č. 455/1991 Sb., které uvádí, že „Živností je soustavná činnost provozovaná samostatně vlastním jménem na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem“.

Klíčový význam pro zájemce o podnikání na úseku SBS mají i ustanovení části II. Hlavy živnostenského zákona § 26 – živnosti koncesované jsou živnosti uvedené v příloze č. 3 . § 27 odst. 1 „Odborná způsobilost pro koncesované živnosti je upravena zvláštními předpisy uvedenými v příloze 3 tohoto zákona nebo je upravena touto přílohou.“ Úprava odborné způsobilosti je v novele živnostenského zákona uvedena jak pro provozovatele, tak pro zaměstnance každé ze tří zde uvedených základních forem podnikání SBS. Pro poskytování technických služeb k ochraně majetku a osob je pro odpovědnou osobu za provozovatele požadováno minimálně vyučení v oboru a tři roky praxe v oboru nebo v příbuzném oboru – u příslušného vysokoškolského vzdělání se požadavek praxe omezuje až na jeden rok.

Pro osobu, na níž je vydávána koncese pro provozování Služeb soukromých detektivů nebo Podniku zajišťujícího ostrahu majetku a osob pak stačí středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. K žádosti o udělení těchto koncesí se vyjadřuje Ministerstvo vnitra ČR a to rovněž s ohledem na splnění podmínky negativní lustrace ve smyslu § 1 odst. 5 zákona č. 451/1991 Sb., kterým se stanoví některé další předpoklady pro výkon některých funkcí ve státních orgánech a organizacích.

Na zaměstnance SBA dosavadní právní úprava klade nároky vskutku minimální, jedinou podmínkou pro zaměstnání u firem poskytujících technické služby k ochraně majetku a osob je spolehlivost a bezúhonnost všech zaměstnanců, u zbývajících dvou forem podnikání na úseku SBS pak vyžaduje spolehlivost všech zaměstnanců podle § 27 odst. 2 živnostenského zákona. V praxi to znamená, že uchazeč o zaměstnání u SBA předloží výpis z evidence rejstříku trestů a z hlediska příslušného zákona může být zařazen i do přímého výkonu komerční bezpečnostní činnosti.

Takováto úprava je předmětem oprávněné kritiky pro svoji zřejmou nedostatečnost a připravovaný návrh zákona upravující činnost SBS uvádí mnohem náročnější kritéria jak na ověření odborné způsobilosti, bezúhonnosti i spolehlivosti provozovatelů, tak i pracovníků v přímém výkonu komerčně bezpečnostní činnosti.⁶

3.2 Právní podmínky činnosti SBS

Současný stav v České republice v činnosti soukromých bezpečnostních služeb lze shrnout jako značně liberální:

- jsou zřizovány na základě zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), který stanoví pouze rámcové podmínky pro jejich zakládání a provozování,
- jsou poskytovány na komerčním základě,
- zajišťují především fyzickou ostrahu majetku a osob, provozují technické služby k ochraně majetku a osob a vykonávají detektivní služby,
- nemají stanovenou organizaci státního dozoru nad svojí činností,
- nemají stanovená kritéria pro řídicí a výkonné pracovníky,

⁶ MACEK Pavel a kolektiv, Soukromé bezpečnostní služby, vyd. Praha PAČR 1997

- nemají stanovena kritéria na odbornou připravenost svých pracovníků a požadavky na splnění odbornosti.

Managementy a zejména pracovníci v přímém výkonu komerční bezpečnostní služby postrádají jakoukoliv možnost vstoupit důrazněji než povoluje konvenční právní úprava ve prospěch smluvních závazků se svými zákazníky. Pracovníci státních orgánů, zejména MV ČR zase postrádají podstatně větší možnosti ovlivňování činnosti a personálního složení těchto podnikatelských, značným množstvím sil a prostředků disponujících subjektů. Tento stav se odrazil také na obsahu řady vládních návrhů zákona „O provozování SBS a podobných činností“, které byly od roku 1993 každoročně předkládány Parlamentu ČR. Navrhovaná znění by vesměs znamenala výrazný průlom do kontroly činnosti subjektů soukromého podnikání státem a především z tohoto důvodu bylo jeho další projednání odloženo.

Činnost SBS a její právní zakotvení nelze a ani v budoucnu nebude možné přirovnávat k úkolům, odpovědnosti a oprávnění státních a obecních policejních sborů. Jedná se o činnost svépomocnou, o bezpečnostní nadstandart hlavně při zajištění bezpečnosti majetku a osob zejména tam, kde působení veřejných policejních sborů má pouze podpůrný charakter. Platný právní stav činnosti SBS samostatně a výslovně neupravuje. Všechny činné subjekty na úseku komerčně bezpečnostního podnikání zdůvodňují svoji legalitu a zákonnost aplikací obecně platných právních norem upravujících práva fyzických i právnických osob na svépomoc při ochraně oprávněných zájmů. Proto základem takto pojatého výkladu právních podmínek, za nichž probíhá činnost SBS, jsou především následující v ČR obecně platné právní normy:

3.2.1 Listina základních práv a svobod

Významnou součást ústavního pořádku ČR tvoří Listina základních práv a svobod, ve sbírce zákonů publikovaná pod č. 2/1993 Sb. Podle Listiny základních práv a svobod jsou zaručena základní práva a svobody, která jsou nezadatelná, nezczizitelná a nezrušitelná. Tato práva musí být za určitých okolností chráněna, přičemž nositelem práva na ochranu je každý nositel těchto práv a svobod, tedy fyzická a odvozeně i právnická osoba. Některé články Listiny základních práv a svobod mají pro postavení a činnost podnikatelských subjektů na úseku SBS zvláštní význam.

- a) Jedná se např. o jeden ze základních institutů jakým je dle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod „nedotknutelnost osoby a jejího soukromí“. Nedotknutelnost

osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem. Z tohoto ustanovení vyplývá, že nikdo nemůže být mučen ani vystaven krutému, ponižujícímu nebo nelidskému zacházení nebo trestu. Jedná se o zásadní ustanovení pro právní stát, jeho instituce a především policii a její dílčí složky. Jeho ustanovení má zásadní význam také pro soukromou sféru. Je proto nepřípustné např. vymáhání dluhů formou fyzického nebo psychického nátlaku či mučení. Listina základních práv a svobod je kategorická nejen ve sféře veřejnoprávní, stejně kategorická je v aspektech práva soukromého(majetkového).

- b) Stěžejním atributem základních práv a svobod je nesporně svoboda osobní, která je zaručena podle znění čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven svobody jinak, než z důvodů uvedených v zákoně. Značný význam pro pracovníky SBS v přímém výkonu komerčně bezpečnostní činnosti má proto také znění § 76 odst. 2 trestního řádu. "Osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté, smí omezit kdokoliv, pokud je to nutné ke zjištění totožnosti, k zamezení útěku nebo k zajištění důkazů. Je však povinen tuto osobu předat ihned policejnímu orgánu, příslušníka ozbrojených sil může též předat nejbližšímu útvaru ozbrojených sil nebo správci posádky. Nelze-li takovou osobu ihned předat, je třeba některému z uvedených orgánů omezení osobní svobody bez odkladu oznámit". Toto omezení osobní svobody je nutno odlišit od zadržení, které může provést pouze policejní orgán.
- c) Pro činnost zaměstnanců SBA a firem působících na úseku SBS mají praktický význam téměř všechna ustanovení Listiny základních práv a svobod, mezi nimi však do popředí vystupují např. ustanovení čl. 26 obsahující právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost stejně jako právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu. Jedná se o ustanovení, jehož existence v právním řádu ČR vlastně legalizuje existenci SBA a podobných subjektů podnikání.
- d) Stejně významné pro provozovatele SBS jsou ustanovení čl. 11 Listiny základních práv a svobod upravující práva k majetku. Vlastnické právo všech účastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Odst. 3 čl. II však rovněž stanoví, že vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecními zájmy. Výkon vlastnických práv nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad zákonem stanovenou míru. Jedná se o ustanovení mimořádného významu pro provozovatele SBS, kteří při výkonu své činnosti mohou vykonávat řadu

práv spojených s právem vlastnickým, pokud je na ně vlastník, držitel nebo uživatel patřičnou formou přenesl (delegoval).

3.2.2 Občanský zákoník

SBA a jejich zaměstnanci se při výkonu své podnikatelské činnosti opírají o mnohá ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění novel a doplňků.

- a) Z hlediska potřeb SBS se významně jeví např. ustanovení § 6. „Jestliže hrozí neoprávněný zásah do práv bezprostředně, může ten, kde je takto ohrožen, přiměřeným způsobem zásah sám odvrátit“. Jedná se o ustanovení často nazývané právem svépomoci, které je jinak výjimkou z ustanovení zásad § 4 téhož občanského zákoníku, podle nichž poskytuje ochranu před ohrožením nebo porušením práv veřejný, státní orgán k tomu povolaný. Na pracovníky SBA jsou při praktické aplikaci tohoto oprávnění kladeny značné nároky, protože právě z hlediska uplatnění výjimky musí být podmínky pro svépomoc velmi přesně a v úplnosti plněny. V každém případě se musí jednat o zásah do práv flagrantně neoprávněný, který hrozí bezprostředně jednáním, které přímo ohrožuje účastníka a svépomoc musí být přiměřená.
- b) Na obecně pojatá ustanovení Listiny základních práv a svobod navazuje znění § 11. Jeho deklaratorně formulovaná znění, „Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy“, má pro činnost SBS značný význam už tím, že se jedná o práva, která mohou jejich nositelé delegovat na jiné fyzické či právnické osoby.
- c) Tato možnost je upravena zněním § 22 odst. 1 téhož zákona, „Zástupcem je ten, kde je oprávněn jednat za jiného jeho jménem. Ze zastoupení vznikají práva a povinnosti přímo zastoupenému.“ Smluvní vztah může podle občanského zákoníku vzniknout např. smlouvou o obstarání věci nebo podle obchodního zákoníku smlouvou mandátní. Při podnikání na úseku SBS musí být splněna podmínka, podle které musí smluvní zastoupení ze strany ať už příkazníka, obstaratele nebo mandátáře splňovat požadavek státního souhlasu k provozování živnosti, tedy udělení koncese dle živnostenského zákona.
- d) Podnikatelské subjekty na úseku SBS svoji činnost opírají o výkon práv na ně delegovaných v souvislosti s právem vlastnickým. Vlastnické právo jako právo absolutní působí proti všem a odpovídá mu povinnost všech ostatních subjektů zdržet se do tohoto práva zásahů. Vlastnické právo upravuje občanský zákoník v řadě svých ustanovení, z pohledu výkonu SBS především v těchto:

§ 123 „Vlastník je v mezích zákona oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užítky a nakládat s nimi“.

§ 126 „Vlastník má právo na ochranu proti tomu, kde do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje ...“. Protože je vlastnické právo právem absolutním, může s ním vlastník nakládat a může je smluvně přenést na jiného. Ochranu svých práv k majetku tedy může smluvně delegovat buď na SBA a její pracovníky nebo podle zákoníku práce na některého ze svých vlastních zaměstnanců.

e) Přímý výkon komerčně bezpečnostní činnosti pracovníků SBA bezprostředně ovlivňuje díkce § 415 občanského zákoníku „Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, na přírodě a životním prostředí.“ Toto ustanovení má povahu jednoho ze základních principů občanského práva. Na znění tohoto ustanovení logicky navazuje § 417, podle něhož je ten komu škoda hrozí povinen k jejímu odvrácení zakročit způsobem, který je přiměřený okolnostem ohrožení chráněného zájmu.

3.2.3 Zákoník práce⁷

Pracovní poměr řídících i výkonných pracovníků SBA je sjednáván na základě zákoníku práce zákon č. 65/1965 Sb. ve znění pozdějších novel a doplňků, je proto zřejmé, že patří mezi normy, které velmi výrazně ovlivňují činnost SBA. Statut každé firmy podnikající na úseku SBS proto musí uvádět ustanovení vycházející a respektující zákoník práce, zejména:

- § 34 – upravující okolnosti pracovních smluv
- § 35 – povinnosti vyplývající z pracovního poměru
- § 53 – ztráta důvěry, okamžité zrušení pracovní smlouvy
- § 172 – ustanovení o způsobení škody zaměstnancem a odpovědnosti za ni
- § 175 – odpovědnost za neodvrácení hrozící škody
- § 132 – ustanovení o bezpečnosti práce a ochraně při práci

3.3 Úkoly SBS

Nejobecněji lze formulovat úkoly SBS při zajišťování bezpečnosti občanů, podniků, organizací a institucí a prevenci kriminality i dalších protispolečenských jevů následovně:

- Ochrana osob a majetku v soukromí, podniku, organizaci a instituci.

⁷ MACEK Pavel a kolektiv, Soukromé bezpečnostní služby, vyd. Praha PAČR 1997

- Ochrana osob a majetku na veřejně přístupných místech.
- Ochrana osob a majetku na jiných místech než veřejně přístupných.
- Ochrana osob a majetku při přepravě.
- Ochrana osob a majetku a zabezpečení pořádku při různých společenských akcích.
- Vnější nebo vnitřní ochrana objektů při provozu i mimo provoz.
- Vypracování plánů ochrany objektů.
- Poradenská služba při analýze, prognóze bezpečnostních rizik a vypracování plánů ochrany.
- Projektování, zavádění a vlastní provádění strážní, ochranné a hlídací služby.
- Projektování, instalace, provozování a obsluha signalizačních, monitorovacích a zabezpečovacích systémů.
- Hledání osob.
- Hledání majetku.
- Získávání a ochrana informací podle smlouvy se zákazníkem v souvislosti s ochranou osobnosti, majetku, podnikání, s právním a trestním řízením (v souladu se zákony)
- Získávání údajů o osobním stavu občana a o činnosti fyzických osob týkajících se občanských a rodinných vztahů.
- Získávání informací v souvislosti s vymáháním pohledávek, možností korupce a vydírání.
- Vyhledávání protiprávního jednání ohrožujícího obchodní tajemství.
- Poradenství ve vztahu k úkolům 11 až 17.
- Zřizování a instruktáž vlastní ochrany (např. strážní a informační služby)
- Fyzická ochrana osob (bodyguard)
- Vývoj, výroba, prodej, projektování, montáž, údržba, revize a zdokonalování technických a dalších zabezpečovacích systémů.

- Organizace zvyšování kvalifikace pracovníků SBS podle zaměření a obsahu činnosti.

Proti rizikům ohrožujícím bezpečnost občanů, podniků a organizací se lze bránit zejména dvěma způsoby:

- buď jim předcházet – tedy preventivními opatřeními,
- nebo je odstraňovat silou a odstraňovat jejich následky – tedy represivními opatřeními.

V každém případě je však nutno zachovat uvedené pořadí. To znamená nejprve přijímat preventivní opatření na základě analýzy možných či skutečných rizik, předpokladu či prognózy jejich možné nebezpečnosti, vývoje a působení příčin jejich vzniku a rozvoje a podmínek pro jejich existenci a působení. Teprve tehdy, kdy není možné rizika odvrátit či odstranit preventivní činností, pak použijeme silového řešení, tedy používáme tresty, zastrášení, izolaci, a to proti pachatelům, původcům, organizátorům.

Z hlediska bezpečnostních rizik a zločinnosti a kriminality je chápána prevence různě a v různém rozsahu. Za nejzdařilejší můžeme chápat definici prevence jako veškeré aktivity směřující k předcházení vzniku bezpečnostních rizik a páčání trestných a jiných protispolečenských činů, ke snižování jejich výskytu cestou zamezení a neutralizací příčin a podmínek jejich vzniku. Patří sem opatření, jejichž cílem a důsledkem je zmenšování rozsahu a závažnosti kriminogenních faktorů a kriminality, ať již prostřednictvím omezení kriminogenních příležitostí, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů.

Pokud jde o prevenci bezpečnostních rizik, která vyplývají ze zpráv o bezpečnostní situaci za poslední léta a prognózy Policie ČR na nejbližší období, měla by být i v podnicích, organizacích a institucích zaměřena zejména na:

- Eliminaci násilné trestné činnosti, zejména vražd, cestou lepšího prověřování bezúhonnosti a morálního profilu zaměstnanců, a to zejména ve fázi výběru, kontrolou projevujících se excesů ve vztazích mezi lidmi v podniku i v jejich soukromí, pozornosti nežádoucím vlastnostem a návykům, tj. zejména alkoholismu a toxikomanii. Pokud hrozí nebezpečí ohrožení zdraví a života některým jednotlivcem, vzhledem k jejich postavení z hlediska vydírání či jiné

násilné činnosti, je třeba volit prostředky osobní ochrany profesionální nebo dobrovolné.

- Pokud jde o ohrožení majetku, ať movitého či nemovitého, patřícího podniku, organizaci, či instituci, je třeba volit formy fyzického, technického a dalšího zabezpečení. Za nejúčinnější prostředek prevence jsou považována preventivní opatření mající charakter varování prostřednictvím přítomnosti bezpečnostních služeb či prostředků, dále jsou to policejní a jiné formy dohledu, kontroly vstupu a výstupu osob a vozidel, bezpečnostní hlídky pro domovní bloky, přehlednost uspořádání a osvětlení zájmových objektů, zvýšení počtu personálu v provozovnách, vhodné uspořádání prostředí umožňující přehled o pohybu osob a vozidel, značkování majetku, zavedení monitorovacích systémů, bezpečnostní systémy a zařízení uzavření silnice nebo okolí, osvětlení, oplocení, identifikace osob i dokladů, veřejná identifikace kradeného zboží, občanské aktivity, hlídky apod. Pokud jde o ochranu osobního drobného majetku občanů je třeba zejména řešit otázku bezpečného ukládání, identifikace, případně fyzickou či technickou ochranu nejen v soukromí, ale také v rámci podniku, organizace či instituce.
- V neposlední řadě je třeba věnovat vážnou pozornost ohrožení bezpečnosti občanů, zaměstnanců a managementu vyplývající ze samotného provozu a používání určitých technologií, techniky, prostředků a nástrojů souvisejících s obsahem a formami jejich činnosti.⁸

3.4 Základy preventivní činnosti při ochraně majetku a osob

Preventivní činnost při ochraně majetku a osob řadíme k nejdůležitější činnosti v průmyslu komerční bezpečnosti.

Preventivní činnost má svůj význam jak při výkonu fyzické ochrany majetku, tak i při použití technických prostředků.

Zásady preventivní činnosti:

- včasnost
- rychlost
- komplexnost

⁸ BRABEC František a kolektiv, Bezpečnost pro firmu, úřad, občana ,vyd. Nakladatelství Public History

- odbornost
- permanentnost
- součinnost

Včasnost

Aby byla preventivní činnost účinná, je třeba ji organizovat a vykonávat včas. Jakákoliv opatření učiněná ex post jsou nefunkční a nemají žádný vliv na ochranu majetku a osob. Včasnost opatření zde rozhoduje.

Rychlost

Opatření spočívá v tom, že po včasném rozhodnutí o provádění prevence provedeme tato opatření okamžitě. Jedině tak dosáhneme okamžitého efektu. Zde hraje důležitou roli i finanční otázka, protože na té zpravidla rychlost záleží nejvíce.

Komplexnost

Opatření závisí na nasazení všech dostupných opatření najednou, v pravý čas a na pravém místě. Tím je zvyšována účinnost a efektivnost těchto opatření. Polovičatá nebo nedůsledná opatření zpravidla napáchají více škod než opatření žádná.

Odbornost

Nepřipustit v preventivní činnosti jakákoliv opatření vykazující diletantský, neprofesionální přístup k řešení této otázky. Prevenci proto musí organizovat, řídit a vykonávat pouze odborně zdatné osoby, které mají v dané oblasti teoretické a praktické zkušenosti.

Permanentnost

Preventivní opatření spočívá v nepřetržité preventivně výchovné činnosti na všech úsecích, kde hrozí stálé bezpečnostní riziko napadení majetku nebo osob, které máme za úkol chránit. Permanentnost spočívá v neustálém průběžném vyhodnocování bezpečnostních rizik, provádění analýz, příčin těchto rizik a v průběžném navrhování, upřesňování a realizování preventivně výchovných opatření k předcházení a zamezení těchto rizik.

Součinnost

Prevenci v oblasti ochrany majetku a osob nemůžeme řešit sami, ale musí to být nepřetržitý systém činností celé bezpečnostní komunity v ČR. Součinnost mezi komunitou

zaručuje účinnost a efektivnost prevence. Půjde zejména o součinnost mezi firmami průmyslu komerční bezpečnosti a:

- Policií ČR
- obecní (městskou) policií
- ostatními složkami integrovaného záchranného systému
- výrobci bezpečnostních technologií a komponentů bezpečnostní ochrany
- veřejnosti
- ostatními místními orgány státní správy⁹

3.5 Zásady preventivní činnosti pro občanskou veřejnost

- Pohled na obydlí, dům, vilu, chatu nezakrývat vysokými zdmi a hustými ploty.
- Počet vstupů do obydlí minimalizovat, rovněž tak počet oken, zejména v přízemí.
- Opatřit objekt bezpečnostními dveřmi se zámkovým systémem, který je odolný proti vyhatání, rozlomení, odvrtání, prokopnutí, prolomení a vysazení. Odborně zabezpečit i další stavební otvory na plášti objektu, zejména méně viditelné a málo používané (zadní dveře, sklepní okénka, technické světlíky apod.).
- Mechanické zábranné prostředky doplnit vhodným zařízením elektrické zabezpečovací signalizace.
- Při provádění zabezpečení objektu se obrátit na odbornou firmu s certifikací, zásadně nespolehat na vlastní síly a pochybné firmy.
- Neukládat v domácnosti cenné předměty. Je-li to nezbytně nutné (šperky, peníze, sbírky apod.), pak je zvlášť chránit jak mechanicky (trezor, schránka), tak elektronicky. Kromě toho je nutné pořídit si na cenné předměty dokumentaci (foto, popis).
- Nepouštět do svého obydlí neznámé osoby, které se vydávají např. za údržbáře apod., bez průkazu jejich totožnosti a příslušnosti k udávané firmě, případně si toto telefonicky ověřit u firmy.

⁹ LAUCKÝ Vladimír, Technologie komerční bezpečnosti, vyd. UTB, Zlín 2004

- Vyloučit příznaky dlouhodobé nepřítomnosti, jako je nevybraná poštovní schránka, stažené rolety, nezalité květiny, neodklizený sníh.
- V okolí domu neponechávat nářadí vhodné k vloupání jako jsou sekery, kladiva, pily, žebříky apod.
- Při krátké nepřítomnosti např. za účelem nákupu neopomenout zavřít okna v přízemí, ve sklepech a nižších podlažích a uzamknout dveře.

3.6 Zásady preventivní činnosti pro podnikatele

- Dobře zhodnoťte zda chcete pracovat v bezpečí, aby se Vaše zařízení, zboží, zásoby, stroje, přístroje a další prostředky podnikání nestaly snadnou kořistí lupičů a přesně vymezte co chcete proti nim chránit.
- Nezapomeňte, že základem každého zabezpečení objektu jsou mechanické zábrany, jako jsou bezpečnostní dveře, bezpečnostní zámky, fólie, trezory, mříže, bezpečnostní schránky.
- Zkušenosti ukazují, že kvalitní mechanický zábranný systém musí být doplněn elektrickou zabezpečovací signalizací, eventuálně CCTV uzavřenými TV sledovacími a střežícími systémy k přesné dokumentaci pachatele na místě. Často jsou nezbytné i systémy kontroly přístupu a systémy pro elektronickou ochranu zboží, eventuálně i elektrické prvky požární ochrany.
- Každá elektronická zabezpečovací signalizace neobstojí pouze se signalizací lokální (siréna, maják), ale je třeba signál vyvést na pult centralizované ochrany objektů a to buď Policie ČR, obecní (městské) policie, ale zejména soukromých bezpečnostních služeb.
- Systémy ochrany budujte v případě nedostatků financí postupně podle nejohroženějších míst. Začněte mechanickými zábrannými systémy přes EZS až po CCTV. Řada firem poskytuje splátkový systém či leasing.
- Na komplexní systém nechejte zpracovat kvalifikovaný projekt odborně způsobilou osobou a nechejte si předložit nabídku od případného dodavatele.
- Veškeré instalace vyžadujte od autorizovaných firem, jen z certifikovaných prostředků schválených odbornými pracovišti. Které respektují pojišťovny(CI ČAP).

- Při vyhodnocování nabídek berte v úvahu, že nejlevnější nemusí být nejlepší. Rozhodující je komplexnost nabídky, záruční a pozáruční servis. Nabídky konzultujte s pojišťovnou.
- Neopomeňte se nechat řádně proškolit k obsluze instalačního bezpečnostního zařízení a překontrolujte své spolupracovníky, že obsluhu zařízení skutečně znají.
- Při výstavbě nového objektu nebo při zásadní rekonstrukci nechte zabezpečovací techniku již zakomponovat do zpracování základního projektu. Zásadně tím ušetříte. Dbejte na to, aby dodavatel zabezpečovací techniky byl z důvodu diskrétnosti a návazných servisních služeb a jejich operativnosti Vaším přímým dodavatelem.¹⁰

Již v roce 1993 vláda schválila pojetí systému prevence kriminality v České republice, který předložilo ministerstvo vnitra ČR, v němž byla přisouzena významná úloha bezpečnostním službám, tedy včetně SBS ve všech formách prevence, zejména pak v prevenci sociální a situační.

U SBS jde především o prevenci prováděnou osobami (strážnými, hlídkami, pořadateli, doprovodem) k tomu připravenými a řízenými. Z hlediska jejich preventivního zaměření a účinnosti prevence bezpečnostních rizik nebo přímého ohrožení pak jde o několik druhů fyzické ostrahy:

- podle časové působnosti: ochranu vázanou na pracovní dobu, ochranu nepřetržitou a ochranu nárazovou nebo jednorázovou,
- podle rozsahu výkonu: ochranu vstupu do objektu či prostoru jen oprávněným subjektům, celoplošná ochrana, celkový dohled nad pohybem osob v objektu, prostoru či okolí, doprovodná, přehledová, dozorová, aktivní víceúčelová atd.,
- podle způsobu zajištění: jednak z řad vlastních pracovníků, jednak najímaná, smluvní, kombinovaná,
- podle výstroje, výzbroje: uniformovaná se zvláštním označením, skrytá (detektivní), neozbrojená nebo ozbrojená různými pomůckami včetně zbraně.

Druhou skupinou preventivních prostředků a činností pak je technická a mechanická ochrana osob a majetku – v některých oblastech pak s využitím automatických prvků, ale také ochrana objektů za pomoci technického a mechanického vybavení. Zde jde zejména o

¹⁰ LAUCKÝ Vladimír, Technologie komerční bezpečnosti, vyd. UTB, Zlín 2004

kovové mříže všeho druhu a provedení, bezpečnostní dveře, bezpečnostní skla, bezpečnostní uzamykací systémy, úschovná místa, varovné a signalizační systémy, monitorovací systémy.¹¹

Přestože aktivity soukromých služeb musí být oproti republikové, ale i obecní policii zúžené, představují již i v našich podmínkách nezpochybnitelný subjekt prevence kriminality, přispívající především k ochraně osob a majetku (viz Tabulka č. II)

tabulka II Kompetence bezpečnostních sborů v rámci preventivních aktivit¹²

Pravomoc	Policie ČR (z.č.283/91Sb.)	Obecní policie (z.č.553/91 Sb.)	Soukromá bezpečnostní služba
Oprávnění požadovat prokázání totožnosti	Ano § 13	Ano § 12	Ne
Oprávnění požadovat vysvětlení	Ano § 12	Ano § 11	Ne
Oprávnění předvést osobu	Ano § 13 odst.5,6	Ano § 13	Ne
Oprávnění zakázat vstup na určená místa	Ano § 20	Ano § 15	V rámci pracovní povinnosti při ostraze objektu
Oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor	Ano § 21	Ano § 16	Pouze pro překažení trestného činu, § 167
Oprávnění odebrat zbraň	Ano § 17	Ano § 14	Ne
Oprávnění při dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu a při jeho řízení, oprávnění zastavit vozidlo	Ano – upraveno zákonem č. 361/2000 Sb.	Ano – upraveno zákonem č. 361/2000 Sb.	Ne

¹¹ BRABEC František a kolektiv, Bezpečnost pro firmu, úřad, občana, vyd. Nakladatelství Public History

¹² ZAPLETAL Josef a kolektiv, Prevence kriminality, vyd., Praha: PAČR 2000

Komentář k tabulce:

Zákon č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky ve znění pozdějších změn a doplňků:

§ 13 – oprávnění požadovat prokázání totožnosti

(1) Prokázání totožnosti znamená prokázání jména a příjmení, data narození a trvalého popř. přechodného pobytu osoby. Důvod ke zjišťování totožnosti určuje míru spolehlivosti, s níž se zjištění provádí.

(2) Policista je oprávněn vyzvat osobu

- a) přistiženou při spáchání jednání, které má znaky trestného činu nebo přestupku
- b) od které je požadováno vysvětlení dle § 12 odstavce 1
- c) která odpovídá popisu pohřešované nebo hledané osoby,
- d) která se bezdůvodně zdržuje v bezprostřední blízkosti chráněných objektů,
- e) která má na místě veřejně přístupném zbraň (§ 17 odst. 2) a je důvodné podezření, že zbraně může být užito k násilí nebo pohrůžce násilím,
- f) která se zdržuje v blízkosti místa, kde došlo k spáchání trestného činu, k dopravní nehodě, požáru nebo jiné mimořádné události, aby prokázala svoji totožnost, osoba je povinna výzvě vyhovět

(3) Policista je rovněž oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu,

- a) která má být předvedena na žádost příslušného orgánu podle zvláštních předpisů,
- b) která je oznamovatelem,
- c) na žádost jiné osoby, jestliže tato osoba má na zjištění totožnosti právní zájem, jakož i osobu, která o prokázání totožnosti žádá, osoba je povinna výzvě vyhovět.

§ 12 – oprávnění požadovat vysvětlení

(1) Policista je oprávněn požadovat potřebná vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečnosti důležitých pro odhalení přestupku a jeho pachatele, jakož i pro vypátrání hledaných nebo pohřešovaných osob a věcí, a v případě potřeby ji vyzvat, aby se ve stanovenou dobu dostavila na určené místo k sepsání protokolu o podání vysvětlení. Při odhalování závažné trestné činnosti

§ 20 – oprávnění zakázat vstup na určitá místa

Jestliže to vyžaduje účinné zabezpečení plnění úkolů uvedených v tomto zákoně, je policista oprávněn přikázat každému, aby na nezbytně nutnou dobu nevstupoval na určená místa nebo se na nich nezdržoval. Každý je povinen příkazu policisty uposlechnout. K vyznačení nebo ohraničení určeného místa může být použito technických prostředků.

§ 21 – oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor

- (1) Je-li důvodná obava, že je ohrožen život nebo zdraví osoby anebo hrozí-li větší škoda na majetku, je policista oprávněn otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor, vstoupit do něho a provést v souladu s tímto zákonem potřebné služební zákroky, služební úkony nebo jiná opatření k odvrácení bezprostředního nebezpečí.

§ 17 – oprávnění odebrat zbraň

- (1) Policista je oprávněn přesvědčit se, zda osoba, která je předváděna nebo zajištěna nebo proti které směřuje služební zákrok z důvodu jejího agresivního chování nemá u sebe zbraň, kterou by mohla ohrozit svůj život nebo zdraví anebo život a zdraví jiných osob, a odebrat ji.
- (2) Policista je oprávněn po předchozí marné výzvě k vydání zbraně odebrat zbraň osobě na místě veřejně přístupném, je-li to nezbytné v zájmu ochrany veřejného pořádku, života a zdraví osob nebo bezpečnosti majetku a hrozí-li, že zbraně může být užito k násilí nebo k pohrůzce násilím. Osobě, která zbraň vydala nebo již byla zbraň odebrána, vystaví policista potvrzení o jejím převzetí.

Zákon č. 553/1991 Sb. o obecní policii ve znění pozdějších změn a doplňků

§ 12 – oprávnění požadovat prokázání totožnosti

- (1) Prokázáním totožnosti se pro účely tohoto zákona rozumí zjištění jména, příjmení, data narození a bydliště osoby. Důvod ke zjišťování totožnosti určuje míru spolehlivosti, s níž se zjištění provádí.
- (2) Strážník je oprávněn vyzvat osobu, aby hodnověrným způsobem prokázala svoji totožnost,
- a) jde-li o osobu, vůči které provádí úkon k plnění úkolů obecní policie,
 - b) jde-li o osobu podezřelou ze spáchání trestného činu nebo přestupku či jiného správního deliktu,
 - c) jde-li o osobu, od níž bude potřeba požadovat vysvětlení (§ 11),
 - d) jde-li o osobu, která odpovídá popisu osoby hledané policií.
- (3) Osoba je povinna výzvě podle odstavce 2 vyhovět.

§ 11 – oprávnění požadovat vysvětlení

- (1) Strážník je oprávněn požadovat potřebná vysvětlení od osoby, která může přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení přestupku a jeho pachatele nebo jiného správního deliktu, jakož i ke zjištění skutečného stavu věci, a v případě potřeby ji vyzvat, aby se ve stanovenou dobu dostavila na určené místo k sepsání zápisu o podaném vysvětlení.

(2) Osoba je povinna výzvě podle odstavce 1 vyhovět.

§ 13 – oprávnění předvést osobu

(1) Strážník je oprávněn předvést na policii osobu podezřelou ze spáchání přestupku, neprokáže-li osoba hodnověrně svou totožnost a věc nelze vyřídit na místě v blokovém řízení.

(2) Strážník je oprávněn předvést na policii osobu, která odpovídá popisu osoby hledané policií, neprokáže-li tato osoba hodnověrně svou totožnost.

(3) Strážník je oprávněn předvést osobu na žádost příslušného orgánu obce podle zvláštních předpisů.(§ 42 zákona č. 71/1967Sb., o správním řízení – správní řád)

§ 15 – oprávnění zakázat vstup na určená místa

(1) Jestliže to vyžaduje účinné zabezpečení plnění úkolů obecní policie, je strážník oprávněn přikázat každému, aby na nezbytně nutnou dobu nevstupoval na určená místa nebo se na nich nezdržoval. Každý je povinen příkazu strážníka uposlechnout.

(2) Úkon podle odstavce 1 je strážník oprávněn provést též na žádost orgánu, který má obdobné oprávnění podle zvláštních předpisů.(např. PČR)

§ 16 – oprávnění otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor

(1) Je-li důvodná obava, že je ohrožen život nebo zdraví osoby anebo hrozí-li větší škoda na majetku, je strážník oprávněn otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor (dále jen „byt“), vstoupit do něho a provést v souladu s tímto zákonem zákroky, úkony nebo jiná opatření k odvrácení bezprostředního nebezpečí.

(2) Při provádění zákroků, úkonů nebo jiných opatření podle odstavce 1 je strážník povinen zajistit přítomnost nezúčastněné osoby, nemusí tak učinit, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

§ 14 – oprávnění odebrat zbraň

(1) Strážník je oprávněn přesvědčit se, zda osoba, kterou předvádí nebo zadržuje (§ 76 odst.2 trestního řádu) nemá u sebe zbraň, kterou by mohla ohrozit svůj život nebo zdraví anebo život a zdraví jiných osob, a odebrat ji.

Zákon č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

§ 167 – Nepřekážení trestného činu

Lze konstatovat, že za uplynulé období vykonaly SBS významný kus práce v oblasti prevence kriminality a dalších negativních jevů ve smyslu ochrany majetku, zdraví a života občanů i bezpečnosti podniků, organizací a institucí.

4 SPOLUPRÁCE SBS A PČR

Účinnost a efektivnost činností všech subjektů zajišťujících nebo přispívajících k zajišťování bezpečnosti občanů, podniků, organizací a institucí závisí na systémovém přístupu, tedy i na vztazích a vazbách mezi uvedenými subsystémy a jejich prvky. Hovoříme o dvou základních formách vztahů a to o součinnosti a spolupráci.

Součinností rozumíme zpravidla vertikální i horizontální vztahy stanovené zákony či jinými závaznými normami (smlouvami), které zejména upravují řídicí vazby, informační procesy, které musí prvky systému respektovat a v řadě případů jsou pro ně závazné. Jinak hrozí rozpad systému, přinejmenším však snížení jeho výkonnosti a dokonce vznik možných konfliktů a selhání.

Spolupráce znamená dobrovolné (racionálně zdůvodněné) volnější vazby ve vlastním zájmu celého systému i jeho jednotlivých prvků, vybudované již při vzniku nebo na základě vývoje systému. Jde zde zejména o vztahy informační, ale také sociální (osobní), v některých momentech i organizační a materiálové.

Spolupráce Policie ČR a SBS v oblasti prevence spočívá především v udržení veřejného pořádku.

Součinnost a spolupráce s policií by měla být všeobecná a korektní, cílená a oboustranná. Je však třeba mít stále na zřeteli, že soukromé bezpečnostní služby jsou služby komerční a tudíž zde musí být, obdobně jako je tomu u advokacie, dodržována a respektována diskrétnost vůči klientovi a jeho oprávněným zájmům.

4.1 Součinnost a spolupráce s pořádkovou a dopravní policií a s pohraniční a cizineckou policií

Základním prvkem prevence kriminality je nesporně pořádková policie. Součinnost SBS je potencionálně možná formou požadavků policie vykonávat některé úkony v souvislosti s hromadnými společenskými či dopravními akcemi. Může se jednat o spolupráci jak s hlídacími službami, tak i s detektivními službami soukromých bezpečnostních služeb. U detektivních služeb nesmí však být narušena pravidla konspirace (utajení pracovníků detektivních služeb a porušení diskrétnosti vůči klientovi). Může se jednat o sportovní akce, kulturní akce apod. Další možností je výměna informací a to jak na základě dohody o spolupráci, tak i podle konkrétní situace na základě dobrých neformálních vztahů mezi pracovníky SBS a příslušníky PČR. Konkrétním příkladem je

například vydání rozkazu ředitele OŘ PČR Břeclav k provedení policejního opatření k omezení případů loupeží v objektech peněžních ústavů a poštovních úřadů, kde je mimo jiné uložen úkol pro všechny vedoucí obvodních oddělení a dopravního inspektorátu, zajistit potřebnou součinnost s orgány obecní policie a bezpečnostních služeb. Tento rozkaz byl vydán v souladu s rozkazem Policejního prezidia a rozkazem ředitele Správy Jihomoravského kraje k předcházení a eliminování nepříznivého vývoje bezpečnostní situace na území České republiky v souvislosti s množícími se případy loupeží peněz, valut a jiných cenností v objektech peněžních ústavů a poštovních úřadů.

4.2 Součinnost a spolupráce se Službou kriminální policie a vyšetřování

Součinnost a spolupráce se Službou kriminální policie a vyšetřování a jejími složkami se může realizovat především formou vzájemné výměny přípustných informací. Vzájemnou spoluprací může být snížen nápad trestné činnosti v teritoriu působnosti SBS.

4.3 Spolupráce PIS a SBS

Jak již bylo uvedeno mezi úkoly PIS patří i spolupráce s orgány státní správy i samosprávy a soukromými subjekty prevence kriminality. PIS a SBS spolupracují při zřizování a činnosti poradenských místností, kdy SBS mohou využít PIS k propagaci svých služeb dodáním výstavních panelů apod. (obr. 5)

Obr. 5 Výstavní panely

PIS také spolupracuje s bezpečnostními manažery obchodů, obchodních domů a řetězců, kdy pořádá preventivních akce přímo v těchto objektech.

Jedním z příkladů spolupráce je akce **Nedej šanci zlodějům**. Nápad uspořádat tuto akci vznikl proto, že se stále zvyšuje počet drobných krádeží v nákupních střediscích. Projekt má upozornit nakupující, že jsou to právě oni, kteří nesmějí dát zlodějům šanci. V jednotlivých obchodních střediscích je postupně instalován putovní informační panel (obr. 6), který má již při letmém pohledu upozorňovat na rizikové situace. Zloděj často využije nepozornosti, když vidí zapomenutou kabelku v nákupním vozíku bez dozoru nebo ho přiláká cennost vystavená v zaparkovaném vozidle před prodejnou. Varování je umocněno také statistickými grafy, které mapují počet kapesních krádeží, vloupání do vozidel a zneužití platební karty na okrese Břeclav za poslední roky. O preventivní akci, která je podpořena také zvýšenou hlídkovou činností policistů v okolí supermarketů ve spolupráci s pracovníky SBS, byla veřejnost informována prostřednictvím sdělovacích prostředků.

Obr. 6 Výstavní panel k projektu „Nedej šanci zlodějům“

Další příklady spolupráce

Dalším příkladem spolupráce je vzdělávání pracovníků SBS. Policie ČR pořádá pro pracovníky SBS různé odborné přednášky a školení a dále se v této oblasti angažovala Policejní akademie ČR zřízením speciální katedry (Katedry bezpečnostních služeb) a výukou vedoucích pracovníků a managementu SBS. Naopak civilní vysoké školy (např. Institut informačních technologií Technologické fakulty Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a FBI na Vysoké škole báňské v Ostravě) umožňují studovat policistům. V letošním roce Policejní akademie uspořádala druhý ročník konference o podnikové bezpečnosti. Přednášky prezentovaly důležitá fakta související s vývojem bezpečnostní situace v ČR, konkrétně narůstající počty loupežných přepadení ve finančních institucích, problematiku plagiátů obchodních značek a problémy podniků se zaměstnaneckou kriminalitou. Odborníci z řad Policie ČR a soukromého sektoru si vyměnili praktické zkušenosti v oblasti podnikové bezpečnosti. Konference je největší akcí z oblasti bezpečnosti, kde má Policie ČR a soukromý sektor možnost přímé interakce svých zkušeností. Zúčastnili se jí bezpečnostní manažeři bank, průmyslových zón, ale i představitelé státní správy.

SBS a Policie ČR se společně účastní různých výstav pro veřejnost. Nejznámější je mezinárodní kontraktační veletrh zabezpečovací techniky, systémů a služeb PRAGOALARM. .

PRAGOALARM

Veletrhy PRAGOALARM a PRAGOSEC patří k nejstarším veletrhům pořádaným společností INCHEBA Praha. Výstavu PRAGOSEC pořádá od roku 1991 a v roce 1992 pak vznikla výstava PRAGOALARM. Veletrh PRAGOSEC vznikl z potřeby vybudovat veletrh, který by napomohl vzniku jednotného záchranného systému po roce 1989 v ČSSR, později ČSFR a ČR. INCHEBA Praha tento veletrh uspořádala v roce 1996 poprvé s veletrhem PRAGOALARM z důvodu příbuznosti oborů a od roku 2001 pořádá veletrh pod společným názvem PRAGOALARM/PRAGOSEC. V současné době je veletrh zabezpečovací techniky, systémů a služeb, požární ochrany a záchranných zařízení v České republice nejvýznamnější akcí ve svém oboru. Za dobu své existence si veletrh vydobyl pevné místo hlavně v oboru elektronických zabezpečovacích zařízení a bezpečnostních systémů (vstupní kontrolní zařízení, CCTV,EZS,EPS).Odborným gestorem je Asociace technických bezpečnostních služeb GRÉMIUM ALARM, Česká asociace pojišťoven (ČAP), Komora podniků komerční bezpečnosti ČR. Veletrh je pořádán pod záštitou Ministerstva vnitra ČR , Policejního prezidia ČR a Národního bezpečnostního úřadu.Mediálními partnery jsou: 112 – Hasičská a záchranná Alarm revue, Elektroinstalatér, Hlásí se policie, Kriminalistika, Policista, Pražský strážník, Security Magazín, Security World, Veřejná správa, Zabezpečení a kriminalita + Safe, Focus Info – Informace z oblasti ochrany života, zdraví a majetku. Odbornou spoluprací zajišťuje: sdružení AMBO a Výzkumný ústav bezpečnosti práce.

V letošním roce proběhl již 14. ročník veletrhu PRAGOALARM/PRAGOSEC ve dnech 13.-15. dubna a na ploše přes dva tisíce čtverečních metrů se prezentovalo 219 českých i zahraničních firem z třidvaceti států.

ISET

Mezinárodní veletrh bezpečnostní techniky a služeb ISET pořádají Veletrhy Brno a.s..Mediálními partnery jsou: Policista, Hlásí se Policie, Technický týdeník, Střelecká revue, Střelecký magazín, ATM, 112, Alarm revue, Elektroinstalatér, Rescue report a MSLine.Představuje ucelenou prezentaci oborů souvisejících s bezpečností a svým obsahem naplňuje motto “Ochrana života, zdraví a majetku – prevence,akce, represe“.

VÝSTAVA ZABEZPEČOVACÍ TECHNIKY

Výstavu již několik let pořádá Muzeum Policie České republiky, Asociace technických bezpečnostních služeb grémium alarm a Asociace soukromých bezpečnostních služeb ČR, garant výstavy a mediální spolupráce měsíčník ZABEZPEČENÍ a kriminalita + SAFE. Účelem a posláním výstavy je propagace a prezentace progresivních směrů zabezpečovací techniky. Součástí výstavy je i doprovodný seminář s velmi bohatým a zajímavým programem. Odborníci zde přednáší referáty zaměřené k otázkám bezpečné lokality, instalování a využívání městských kamerových systémů, k zahraničním zkušenostem při využívání SBS, k ochraně zákazníků. Uvedená témata jsou zajímavá a pro další práci celé bezpečnostní komunity podnětná.

4.4 Spolupráce MP, PČR a SBS

Městské kamerové dohlížecí systémy

Mají v systému prevence kriminality své důležité a nepřehlédnutelné místo. I v této oblasti dochází v jednotlivých regionech ke spolupráci městských (obecních policií), Policie ČR a SBS. Kdy město spolu s městskou policií zřídí městský kamerový dohlížecí systém za účasti státní podpory v rámci preventivního projektu schváleného MV. Instalace je svěřena SBS celý systém využívá ke své práci jak městská tak i státní policie.

Třebíč

Spolupráce všech tří složek ve městě funguje v „domu prevence“ Klub mládeže Hájek. Přípravy projekčního záměru, stanovení cílů a výběr cílové skupiny pozitivně ovlivnila metodika odboru prevence kriminality MV. Charismatický slogan „Prevence se musí vyplatit“ oslovil představitele města natolik, že se rozhodli připravované programy a služby v objektu nasměrovat na práci s neorganizovanou mládeží. Městská policie na doporučení pedagogicko-psychologické poradny organizuje letní výcvikový tábor pro teenagery, program připravuje ve spolupráci s Policií ČR, soukromou bezpečnostní agenturou a Národní protidrogovou centrálou. Ohlas je tak velký, že letos se uskuteční již čtvrtým rokem.

Rožnov pod Radhoštěm

Klasický příklad výsledné spolupráce mezi průmyslem komerční bezpečnosti a Policií ČR je možno dokumentovat na případu vloupání a poškozování zaparkovaných vozidel zaměstnanců firmy Tesla Sezam a.s. v Rožnově pod Radhoštěm v roce 2002. Areál

bývalé Tesly byl v roce 1990 na základě rozhodnutí města Rožnova pod Radhoštěm zpřístupněn veřejnosti a to v denních i nočních hodinách, později dostaly jednotlivé ulice jména a areál se tak stal plnohodnotnou součástí města. S tím samozřejmě vznikly i problémy městské kriminality. V roce 2002 došla situace v tomto areálu tak daleko, že docházelo prakticky denně k poškozování a vykrádání vozidel zaměstnanců Tesly Sezam, kteří již nebyli ochotni trpět tuto činnost. Tlak na bezpečnostní komunitu byl značný. Byla proto přijata společná opatření mezi soukromou bezpečnostní agenturou MOBA s.r.o., střežící areál Tesly, městskou policií a Policií ČR. Rozhodujícím opatřením bylo noční fyzické střežení parkovišť v areálu, které městská policie ani PČR nemohla zajisti pro nedostatek lidí v dané lokalitě, ale SBA ji vstřícně zajistila za předpokladu zajištění rychlého zásahu ze strany policejních složek, což bylo realizováno. Tímto společným opatřením byli pachatelé nejprve vytipováni a později ve spolupráci strážného SBA, městské policie a Policie ČR dopadeni. Okresním ředitelstvím PČR Vsetín pak bylo SBA MOBA tlumočeno poděkování za spolupráci při dopadení pachatelů závažné sériové trestné činnosti.

Zlín - Integrovaný bezpečnostní systém

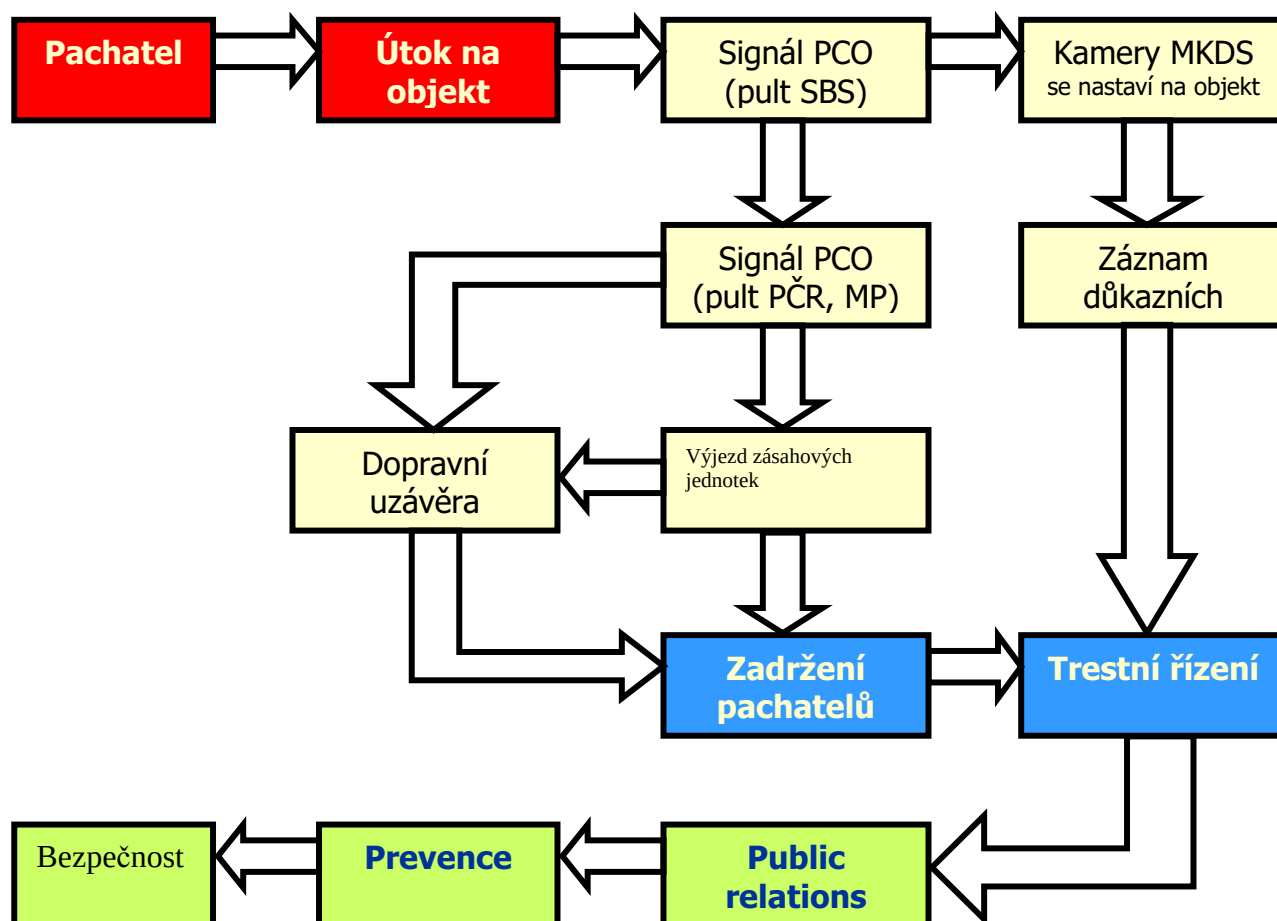
O spolupráci všech tří složek se snaží také ve Zlíně, kde Městská policie v čele s ředitelem ing. Suchoněm zavedla v rámci projektu prevence kriminality IBS.

Cílem a zájmem budování Integrovaných bezpečnostních systémů (IBS) je ochrana života, zdraví a majetku osob, funkcionality veřejné správy, životního prostředí, veřejného pořádku a ostatních zákonem chráněných zájmů.

Objektem ochrany IBS je občan, obec či firma. Aktivními aktéry systému jsou PČR, MP (OP), Orgány veřejné správy včetně základních a podpůrných složek IZS a Soukromé bezpečnostní služby.

IBS by měl napomáhat čelit útokům pachatelů, vlivům živelních pohrom, poruch a havárií či krizových stavů, výpadkům funkcionality veřejné správy a podobně.

IBS vytváří technické a organizační vazby mezi systémy technické podpory bezpečnosti a veřejného pořádku všech aktérů a umožňuje sdílet informace a účelně nasazovat síly a prostředky (obr. 7).

Obr. 7 Schéma funkce Integrovaného bezpečnostního systému

Pachatel zaútočí na objekt, signál PCO SBS je přenesen na operační pracoviště PČR (MP), na objekt se automaticky nastaví kamery MKDS, dopravní kamery se nastaví do režimu dopravní uzávěry komunikací. Vyjíždějí zásahové jednotky. Pachatel je zadržen. Získané důkazní prostředky jsou využity v trestním řízení. Informace veřejnosti posílí preventivní význam IBS.

5 DALŠÍ MOŽNOSTI SPOLUPRÁCE SBS A PČR

Další možností spolupráce v oblasti prevence by mohla být společná jednání o konkrétních akcích a programech prevence a zadání konkrétních úkolů pro SBS, jak by mohly PČR být nápomocny. Dále by bylo vhodné, aby se k preventivní práci připojila také obecní policie a vytvořily by společně tým.

Dále by policie mohla spolupracovat s SBS také v personální práci při výběru zaměstnanců, neboť se často stává, že SBS zaměstnávají pracovníky, kteří byli trestně stíháni nebo odsouzeni a při předložení „Výpisu z rejstříku trestů“ nemají žádný záznam. Myslím si, že SBS by stejně jako státní orgány mohla žádat policii o podání zprávy o tom, zda byla osoba, která chce u organizace pracovat, trestně stíhána.

Vhodná by byla i spolupráce při tělesné a střelecké přípravě zaměstnanců SBS, kdy Policie ČR má vycvičené a vyškolené pracovníky, má technické vybavení pro tělocvik i střelby.

Avšak možnosti spolupráce by měly být ošetřeny právně - vydáním zákona či jiných aktů, aby nedocházelo k porušení zákona a které by tuto činnost upravovaly.

Další možnosti spolupráce se nabízí při pohledu do zahraničí, kde spolupráce funguje a je zcela běžná.

6 SPOLUPRÁCE POLICIE A SBS V ZAHRANIČÍ

Spolková republika Německo

V Německu spolupráce funguje v případech, kdy policie nabude jistoty, že se jedná o skutečně profesionální protějšky v její snaze zabezpečit zákonnost a pořádek. Příklady spolupráce:

- Ochrana veřejné dopravy – v Hamburgu, Mnichově, Duisburgu a v Essenu jsou zaměstnanci SBA pověřeni zabezpečením obrovských drážních prostorů, budov, dílen, a vlaků mimo provoz. Jedná se o rozsáhlá bezpečnostní opatření realizovatelná pouze ve spolupráci s místními policejními úřady. V mnichovském metru dnes můžeme dokonce potkávat smíšené hlídky složené ze zaměstnanců SBA a z policistů. Také v dalších velkých německých městech probíhá koordinace nasazení zaměstnanců SBA (zejména v rámci pořádkové a pořadatelské činnosti při sportovních nebo kulturních masových akcích) s odpovědnými řídicími pracovníky pořádkové nebo hraniční policie.
- Ochrana jaderných zařízení – definované bezpečnostní podmínky jsou tak přísné a závazné, že bez úzké spolupráce by nebyly proveditelné. Soukromá bezpečnostní ochrana jaderných zařízení je od počátku až do konce příkladem intenzivní koordinované spolupráce mezi veřejnými bezpečnostními orgány v celé šíři jejich působení a relevantním subjektem SBS.
- Obrovský prostor pro spolupráci otevírají sofistikované systémy PCO vlastněné německými komerčně bezpečnostními firmami. Policie by měla mít sama zájem na využití vstřícného přístupu firem k tomu, aby zpracování příchozích alarmů bylo prováděno s ve spolupráci s policií a hasiči- záchranáři. Ve spolkové zemi Severní Porýní – Vestfálsko je prvotní sledování alarmu SBS dokonce uzákoněno. Zemské zákonodárce k tomuto opatření vedla promyšlená snaha zbavit policejní kapacity zbytečného břemene a nechat místo toho vykonávat efektivnější činnosti k ochraně občanů.
- Poradenská činnost kriminální policie ve prospěch občanů. Policejní poradny tvoří v řadě německých regionů spojovací prvek mezi občany, policií a SBS. Právě zde je možnost občanovi skutečně objektivně poradit jak se zabezpečit, mohou poukázat na skutečně kvalitní a odpovědně provozované soukromé firmy

podnikající v oblasti zabezpečení např. bytů, zemědělských usedlostí, na možnosti nákupu prvků elektronických zabezpečovacích systémů nebo na firmy, které instalaci takových prvků spolehlivě zajistí. Také v Německu panuje mezi bezpečnostními experty názor, že právě v zabezpečení soukromých objektů jsou další obrovské možnosti jak odlehčit policii.

- Střežení objektů – právě zde se jedná o příklady efektivního nahrazení uceleně (univerzálně) vycvičených policistů cíleně v rámci úzké specializace připravených zaměstnanců SBS, což je může dokonce před činností policistů upřednostňovat. Příkladem jsou takové činnosti např. v Postupimi, kde zaměstnanci SBS vykonávají i střežení policejních budov.
- Spolupráce v místech početných shromáždění jako jsou sportovní akce. V této složité problematice není možné ukládat další úkoly a odpovědnost veřejným policejním sborům ani v Německu. Experti obou stran běžně publikují názory, že zvládnutí problematiky masových podniků je řešitelné pouze cestou úzké koordinace policejních a komerčně bezpečnostních sil.

Spojení mezi policií a SBS jsou skutečně různorodá a jejich úspěšnost je i v Německu stále do značné míry závislá na vzájemném porozumění, tedy také na kvalitě personálního obsazení vedoucích funkcí. Přitom je v zájmu bezpečnostního systému země jako celku pochopení nutnosti, že věcně orientované kontakty obou stran skýtají daleko větší možnosti a mohou být rozvíjeny např. i v oblasti úředních povolení (zbrojní průkazy, lustrace v evidencích, prověřování osob apod.).^{12/}

Nizozemsko

Spolupráce mezi příslušníky policie a pracovníky SBS je již řadu let rutinní, běžnou a řadou předpisů upravenou záležitostí. Pro Nizozemce je stále těžší oddělovat od sebe veřejný a soukromý sektor. Stále narůstá svým způsobem nejasná poloveřejná sféra, kterou nelze jednoznačně přiřadit k žádné z nich. Například zabezpečení průmyslových zón je v Nizozemsku převážně zajišťováno SBS pod kontrolní i určitou řídicí činností policie. Výsledky takové spolupráce jsou překvapující, neboť v řadě regionů tyto společné projekty vedly až k 75 % poklesu kriminality.¹³

¹³ NOVÁK František, SBS v Nizozemsku, Security, červenec – srpen 2000, s 55-58

Švédsko

Také ve Švédsku je spolupráce policie a SBS již řadu let rutinní, běžnou záležitostí upravenou řadou předpisů. Spolupráce obou subjektů bezpečnostních činností je téměř detailně regulována oficiálními předpisy. Prostě spolupráce se polici a managementu firem vyplácí, přičemž všichni berou v úvahu ještě třetí subjekt, kterým jsou dobrovolné občanské hlídky.¹⁴

Litevská republika

Bez neformální spolupráce s místně příslušným policejním komisariátem by litevský podnikatel na úseku SBS neuspěl. Vládní nařízení a zavedená praxe jej nutí být s policií v bezprostředním kontaktu. Má v tomto směru řadu povinností. Např. jak vrchnímu, tak i místnímu policejnímu komisariátu je předkládán seznam zbraní užívaných ve firmě, a dokonce i plán rozestavení hlídek v objektech. Komisariátu musí být poskytnuty přesné údaje o počtu ozbrojených pracovníků, adresy a telefonní čísla bezpečnostní agentury, popis stejnokrojů a zvláštních označení, údaje o značkách speciálních bezpečnostních prostředků a o jejich počtu. Povinností bezpečnostní služby je např. také pravidelně informovat komisariát o sjednání nových smluvních vztahů, případně o jejich zrušení. Plány ostrahy a ochrany objektů konzultuje s místně příslušným policejním pracovištěm, povinně informuje o signálech, hrozbě nebo o skutečném narušení práva v dosahu své činnosti.¹⁵

¹⁴ NOVÁK František, Pohled ze SRN, Security, leden – únor 2003, s 44-48

¹⁵ NOVÁK František, Nové problémy – nové příležitosti (SBS v Litevské republice), Security, listopad – prosinec 2000, s 46-50

7 ZÁVĚR

Systém prevence kriminality v České republice podněcuje úzkou spolupráci mezi orgány veřejné správy a jejich institucemi i nevládními organizacemi a občany tzv. bezpečnostní komunity. Důležitým prvkem je pochopení významu bezpečnostní komunity všemi zainteresovanými složkami tak, jak je tomu v některých státech EU i světa. Bezpečnostní komunita je dobrovolné, neformální a relativně ustálené společenství zástupců odborné i laické veřejnosti aktivně se vyjadřující k otázkám bezpečnosti státu a k jeho bezpečnostní politice. Toto společenství vzniká a funguje na základě společného monotematicky zaměřeného zájmu o bezpečnostní problematiku a jeho činnost je vedena snahou po zkvalitnění, ovlivňování a veřejné kontrole rozhodování státu v této oblasti. Bezpečnostní komunita pak má a musí mít maximální snahu realizovat ve všech směrech prevenci kriminality.

Avšak konstituování systému prevence kriminality v České republice provází i některé problémy. Jedním z nich je fakt, že prevence kriminality není „velké politické téma“. Politici ani vrcholní představitelé resortů se o ni příliš aktivně nezajímají. Další problém je v tom, že osoby, které tvoří bezpečnostní komunitu v nominálním smyslu se obvykle sami nepovažují za součást určité komunity sdružené zájmem o bezpečnostní problematiku. Zde těmto osobám i institucím chybí v tomto směru vědomí identity a tento fakt se zejména na centrální úrovni daří překonávat pouze sporadicky. Činnost nevládních organizací v tomto oboru však významná, neboť tyto velmi dobře pochopily, že bezpečnostní komunita může být prvkem, který může iniciovat odbornou případně i širší diskusi o otázkách bezpečnostní politiky. Zde je také důležité, aby státní správa byla schopna vést kvalifikovaný dialog s veřejností, především s odbornou veřejností při řešení zásadních otázek spojených se zabezpečením bezpečnosti státu a ochrany veřejnosti před kriminalitou. Dialog je nutno vést především na centrální úrovni s využitím zkušeností ze zahraničí, především Švédska, Nizozemí, ale i Rakouska, SRN a USA. Důležitým výsledkem dialogu bude vzájemně provázaná spolupráce především v oblasti prevence.

Naproti tomu na komunální praktické úrovni má prevence ohromnou odezvu a města a obce se zapojují do různých preventivních projektů. V těchto projektech pak funguje spolupráce města městské policie, Policie České republiky a také soukromých bezpečnostních služeb. Některé projekty podporují pojišťovny a rovněž neziskové organizace. Ale i na komunální úrovni jsou problémy. Někde spolupráce z hlediska

prevence funguje dokonale, jinde téměř vůbec. Vidím problém v lidech a zejména chuti vzájemně spolupracovat, protože když se chce, jde udělat všechno. Všichni zúčastnění by si měli uvědomit, že jejich společným cílem a posláním je snižovat kriminalitu, předcházet škodám a vytvořit pro občany pocit bezpečí. Neboť pocit bezpečí je jednou z nejdůležitějších lidských potřeb.

V současné době se jeví potřeba soustředit se na vzájemné využití sil a prostředků celé bezpečnostní komunity, ale zejména:

- nalézt vzájemné pochopení a porozumění
- společný boj proti kriminalitě
- využívat plně grantovou politiku k podpoře projektů v oblasti bezpečnostní politiky
- podporovat odborné školství všech stupňů
- podporovat kvalifikovanou výchovu a výcvik odborného managementu
- využít zkušenosti z realizace bezpečnostní politiky v rámci struktur EU a NATO.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Monografické publikace:

- 1) ZAPLETAL Josef a kolektiv, Prevence kriminality , vyd., Praha:PAČR 2000,102 s, ISBN 80-7251-047-9
- 2) BRABEC František a kolektiv, Bezpečnost pro firmu, úřad, občana , vyd. Nakladatelství Public History, Praha 2001, ISBN 80-86445-04-06, 400 s
- 3) LAUCKÝ Vladimír ,Technologie komerční bezpečnosti ,vyd.UTB, Zlin 2004, ISBN: 80-7318-119-3
- 4) MACEK Pavel a kolektiv, Soukromé bezpečnostní služby, vyd. Praha PAČR 1997,130 s, ISBN 80-85981-62-9
- 5) BRABEC František a kolektiv, Soukromé bezpečnostní služby ,vyd. Eurounion Praha 1995, ISBN 80-85858-16-9, 254 s
- 6) ZEMAN Petr: Česká bezpečnostní terminologie, vyd. Masarykova univerzita Brno 2002, ISBN 80-210-3037-2

Článek v časopise

- 7) GJURIČOVÁ Jitka, Systém prevence kriminality v ČR ,Závislosti a my, září 2001, s 17 - 20
- 8) GJURIČOVÁ Jitka, Program prevence kriminality na místní úrovni Partnerství,Závislosti a my, únor 2005, s 24 - 27
- 9) NOVÁK František, SBS v Nizozemsku, Security, červenec – srpen 2000, s 55-58
- 10) NOVÁK František, Pohled ze SRN, Security, leden – únor 2003, s 44-48
- 11) NOVÁK František, Nové problémy – nové příležitosti (SBS v Litevské republice), Security, listopad – prosinec 2000, s 46-50

Příspěvek ve sborníku

- 12) MINISTERSTVO VNITRA, Ročenka Ministerstva vnitra 2000, MVČR odbor tisku public relations, Praha 2001, ISBN: 80-238-7135-8., s. 88
- 13) ODBOR PREVENCE KRIMINALITY MV,Katalog informací prevence kriminality, ISBN: 80-85821-85-0., s. 337

WWW stránka

- 14) Ministerstvo vnitra ČR [online]. [cit. 2005-4-11]. Dostupný z URL: <<http://www.mvcr.cz>>.

Zákony

- 15) Zákon č.140/1961 Sb. v platném znění, Trestní zákon
- 16) Zákon č.141/1961 Sb. v platném znění, Trestní řád
- 17) Zákon č.283/1991 Sb. v platném znění, O policii ČR
- 18) Zákon č.553/1991 Sb. v platném znění, O obecní policii
- 19) Zákon č.361/2000 Sb. v platném znění, O provozu na pozemních komunikacích
- 20) Zákon č.40/1964 Sb. v platném znění, Občanský zákoník
- 21) Zákon č.2/1993 Sb. v platném znění, Listina základních práv a svobod
- 22) Zákon č.65/1965 Sb. v platném znění, Zákoník práce
- 23) Zákon č.455/1991 Sb. v platném znění, O živnostenském podnikání (Živnostenský zákon)

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PČR – Policie České republiky

SBS – soukromé bezpečnostní služby

SBA – soukromá bezpečnostní agentura

Tzv. – tak zvané

Tzn. – to znamená

Apod. – a podobně

RVPPK – Republikový výbor pro prevenci kriminality

Atd – a tak dále

MV – ministerstvo vnitra

PIS – preventivně informační služba

EU – Evropská unie

ČAP – Česká asociace pojišťoven

EPS –elektronická požární signalizace

EZS – elektronická zabezpečovací signalizace

CCTV – uzavřený televizní okruh

PAČR – Policejní akademie České republiky

MPK – Mezirezortní protidrogová komise

MZ – Ministerstvo zdravotnictví

MO – Ministerstvo obrany

MŠMT – Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MS – Ministerstvo spravedlnosti

MF – Ministerstvo financí

obr. – obrázek

č. – číslo

čl. – článek

sb. – sbírky

odst. – odstavec

tj. – to je

z. č. – zákon číslo

OŘ PČR – Okresní ředitelství Policie České republiky

MP – Městská policie

IBS – Integrovaný bezpečnostní systém

OP – Obecní policie

PCO – Pult centrální ochrany

MKDS – Městský kamerový dohlížecí systém

SEZNAM OBRÁZKŮ:

Obr. 1 Systém prevence kriminality v České republice.....	14
Obr. 2 Logo PIS	27
Obr. 3 Ajaxův zápisník	30
Obr. 4 Logo projektu „STOP 24“	31
Obr. 5 Výstavní panely	52
Obr. 6 Výstavní panel k projektu „Nedej šanci zlodějům“	53
Obr. 7 Schéma funkce Integrovaného bezpečnostního systému.....	57

SEZNAM TABULEK

tabulka I Schéma prevence kriminality s účastí resortu MV	25
tabulka II Kompetence bezpečnostních sborů v rámci preventivních aktivit	46

SEZNAM PŘÍLOH

- P 1 : Předkládací zpráva strategie prevence kriminality na léta 2004 – 2007
- P 2 : Úkoly vyplývající ze strategie prevence kriminality na rok 2004
- P 3 : Strategie prevence kriminality na léta 2004 – 2007

Předkládací zpráva

Strategie prevence kriminality na léta 2004-2007 (dále jen "Strategie" se předkládá na základě usnesení vlády České republiky ze dne 14. dubna 2003 č. 362 (ke Zprávě o plnění úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality na léta 2001-2003 za rok 2002, včetně stanovení priorit na rok 2003 a Programu partnerství).

Strategii předkládá první místopředseda vlády, ministr vnitra a předseda Republikového výboru pro prevenci kriminality (dále jen "Republikový výbor"), jehož členy jsou Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo obrany, Ministerstvo financí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo dopravy, Nejvyšší státní zastupitelství, Policejní prezidium ČR, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity.

Materiál byl zpracován z podkladů resortů zastoupených v Republikovém výboru a prošel řádným připomínkovým řízením. Po zapracování připomínek byla Strategie projednána a schválena dne 25. března 2004 Republikovým výborem a doporučena k předložení vládě České republiky. Cílem materiálu je určit priority preventivní politiky na příští období a stanovit způsoby, jak budou Republikovým výborem a věcně příslušnými resorty naplňovány. Materiál současně podává informaci o dosažených výsledcích preventivní politiky, která je v České republice systematicky vytvářena a realizována od roku 1996.

Struktura materiálu

Materiál se skládá z šesti částí: **Návrh usnesení (I), Předkládací zpráva (II), Strategie prevence kriminality na léta 2004-2007 (III), Úkoly vyplývající ze Strategie prevence kriminality na rok 2004 (IV), Výsledky připomínkového řízení (V) a Přílohy (VI).**

Strategie prevence kriminality na léta 2004- 2007 stanovuje priority a z nich vyplývající úkoly Republikového výboru a resortů v něm zastoupených na další období. Je doplněna o konkrétní úkoly na rok 2004, včetně uvedení finančních prostředků vyčleněných v kapitole Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu a v resortních rozpočtech.

Ke Strategii se vztahují tři přílohy:

Příloha č.1

Zpráva o plnění úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality na léta 2001-2003 (dále jen "Zpráva") poskytuje přehled a hodnocení realizovaných aktivit Republikového výboru a resortů v něm zastoupených v letech 2001-2003. To se týká zejména zkvalitňování podmínek realizace programů prevence kriminality na místní a centrální úrovni a čerpání finančních prostředků vyčleněných na jejich podporu ze státního rozpočtu.

Příloha č. 1

Příloha č.2

Zásady pro poskytování dotací ze státního rozpočtu obcím na výdaje realizované v rámci Strategie prevence kriminality v roce 2004.

Příloha č.3

Statut a jednací řád Republikového výboru pro prevenci kriminality předkládaný v souvislosti s aktualizací některých ustanovení a doplněný o nového člena výboru Ministerstvo dopravy.

Ke Zprávě uvedené v příloze č. 1 se vztahuje pět příloh:

Příloha č.4

Přehled projednaných témat a materiálů v Republikovém výboru pro prevenci kriminality za léta 2001-2003.

Příloha č.5

Přehled plnění úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality na léta 2001-2003 za rok 2003.

Příloha č.6

Metodika přípravy Programu prevence kriminality na místní úrovni - partnerství.

Příloha č.7

Přehled přidělených finančních prostředků vyčleněných z kapitoly Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu na Programy prevence kriminality na místní úrovni v letech 2001-2003.

Příloha č. 8

Přehled usnesení vlády České republiky k prevenci kriminality a k materiálům zpracovaným Republikovým výborem pro prevenci kriminality v letech 1993-2003.

Usnesení vlády České republiky je formulováno v souladu s uvedenými úkoly. V zásadě se jedná o úkoly pro jednotlivé ministry, které umožňují další rozvoj a zkvalitňování systému prevence kriminality v České republice, a jeho praktickou realizaci na místní úrovni (metodické vedení a finanční podpora ze státního rozpočtu). Ministru vnitra a předsedovi Republikového výboru pro prevenci kriminality je uloženo pravidelně informovat vládu o realizaci preventivní politiky.

Shrnutí materiálu

- **Úkoly vyplývající ze Strategie prevence kriminality na léta 2001-2003 byly splněny.** V České republice je vytvořen systém prevence kriminality, který je koordinován Republikovým výborem pro prevenci kriminality. Systém tvoří resortní preventivní programy, programy prevence kriminality na místní úrovni, informační a dotační systém. Státní orgány plní úlohu koncepční, legislativní, metodickou, informační a částečně ekonomicko-podpůrnou. Za realizaci preventivních programů na místní úrovni odpovídají obce.
- **Navrhovaná Strategie prevence kriminality na léta 2004-2007** vychází z analytických materiálů popisujících aktuální stav a vývoj kriminality a vnímání pocitu bezpečnosti občanů, zkušeností z realizace preventivních programů v uplynulém období, z kriminologických výzkumů a ze zahraničních trendů v oblasti prevence.
- Prioritou nové Strategie bude **omezování příležitostí k páchání trestných činů.** Konkrétně se jedná o aktivity orientované na identifikaci podmínek, které umožňují pachatelům dopouštět se trestné činnosti s minimální mírou rizika a vysokou pravděpodobností zisku.
- Bude pokračovat podpora programů prevence kriminality na místní úrovni, jejichž cílem je ochrana lokálních komunit před kriminalitou, zvyšování pocitu bezpečnosti občanů, kooperace všech institucí působících na místní úrovni v oblasti prevence, včetně integrace Policie ČR do preventivních aktivit na místní úrovni. To se týká zejména projektů směřujících k omezování tzv. pouliční trestné činnosti a dalších trestných činů ohrožujících pocit bezpečnosti občanů. Nově budou do programu zařazeny i projekty prevence v dopravě.
- Z hlediska cílových skupin půjde zejména o projekty zaměřené na děti a mládež, sociálně vyloučené skupiny a komunity a oběti trestných činů, včetně obětí domácího násilí.
- Podporovány budou centrálně vyhlášené preventivní programy zaměřené na specifické problémy, jejichž řešení není na místní úrovni možné, a při nichž je žádoucí interdisciplinární přístup. Cílem těchto programů je pružně reagovat na negativní trendy v oblasti kriminality a tvorba metodických postupů při zpracování projektů, které budou zahrnovat i doporučení v oblasti personálního a finančního zabezpečení. V rámci této kategorie programů bude připravován i program prevence korupčního jednání.
- Důraz bude kladen na další zkvalitňování systému prevence kriminality po stránce analytické, vyhodnocovací, personální, informační a metodické a na zajištění rovnocenného postavení preventivního systému České republiky v rámci obdobných systémů demokratických zemí.
- Z hlediska dopadu na kapitolu Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu se předpokládá v letech 2004-2007 na rozvoj prevence kriminality na místní úrovni a realizaci meziresortních specifických programů vyčlenění částky 380 mil. Kč.

Příloha č. 2

Úkoly vyplývající ze strategie prevence kriminality na rok 2004

I. Republikový výbor pro prevenci kriminality

1. Zpracovat a předložit vládě ČR:
 - 1.1 Strategii prevence kriminality na léta 2004-2007 (úkol je plněn tímto materiálem).
 - 1.2 Vyhodnocení účinnosti přijaté legislativy související se systémovým přístupem k péči o delikventní mládež a vyhodnocení činnosti a efektivity experimentálního projektu Centra včasné intervence (červen 2004).
2. Pokračovat v realizaci programů prevence kriminality na místní úrovni a připravit transformaci preventivních programů ve městech do Programu prevence kriminality na místní úrovni – partnerství.
3. Pokračovat ve spolupráci s orgány krajů v oblasti sociální prevence a prevence kriminality.
4. Pokračovat v realizaci specifických meziresortních projektů zaměřených především na prevenci kriminality mládeže, sociálně vyloučených komunit, na prevenci domácího násilí a pomoc obětem trestné činnosti.
5. Zajistit přípravu nových specifických meziresortních projektů vyplývajících z priorit Strategie (např. mezinárodní program EU “Daphne II”, projekty směřující k prevenci korupčního jednání).
6. Rozvíjet analytickou činnost a vědecký výzkum v oblasti prevence kriminality.
7. Rozvíjet mezinárodní spolupráci.

Na rozvoj prevence kriminality na místní úrovni a realizaci meziresortních specifických projektů jsou pro rok 2004 v kapitole Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu vyčleněny finanční prostředky ve výši 80 000 000,- Kč.

II. Ministerstvo vnitra

1. Metodicky a organizačně zajišťovat programy prevence kriminality na místní úrovni, včetně správy dotačního systému.
2. Realizovat vzdělávací programy pro:
 - 2.1 manažery prevence kriminality ve městech, koordinátory prevence kriminality krajských úřadů a správ krajů Policie ČR k přípravě Programu prevence kriminality na místní úrovni - Partnerství,
 - 2.2 analytické pracovníky Policie ČR k přípravě Programu prevence kriminality na místní úrovni - Partnerství,
 - 2.3 zástupce Preventivně informačních skupin okresních ředitelství Policie ČR, na jejichž územní působnosti jsou umístěna zařízení pro uprchlíky, na téma tolerance a prevence xenofobie (ve spolupráci se Správou uprchlických zařízení MV a o.s. Partners Czech).

3. Připravit standardy k vyhodnocování efektivity městských kamerových dohlížecích systémů.
4. Pokračovat v realizaci specifických projektů:
 - 4.1 Metodicky a konzultačně zajišťovat realizaci projektu Systém včasné intervence v obcích s rozšířenou působností.
 - 4.2 Realizovat Model ochrany obětí – svědků v trestním řízení proti pachatelům obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.
 - 4.3 Projekty prevence kriminality související s drogami (Komunitní projekt v Praze 5; preventivní projekt pro střední školy).
 - 4.4 Metodicky a odborně vést a vyhodnotit program Bezpečná lokalita.
 - 4.5 Připravit pilotní projekt prevence kriminality v nákupních zónách.
 - 4.6 Pokračovat v realizaci projektu Crime Stoppers a zpracovat jeho vyhodnocení.
 - 4.7 Shromáždit dostupné zahraniční a domácí prameny a zahájit přípravu projektů prevence korupčního jednání.
 - 4.8 Zahájit přípravu projektů zaměřených na bezpečnost silničního provozu.
5. Pokračovat v integraci Policie ČR do preventivních systémů (community policing); zavádět proaktivní metody práce Policie ČR.
6. Poskytovat metodickou pomoc Preventivně informačním skupinám Policie ČR (PIS) a odbornou pomoc při zřizování Poradenských center PIS.
7. Pokračovat v realizaci mediální politiky resortu v oblasti prevence kriminality; medializovat úspěšné preventivní aktivity realizované v rámci programů prevence kriminality na místní úrovni.
8. Plnit úkoly vyplývající z účasti České republiky v mezinárodních organizacích v oblasti prevence kriminality, zejména v rámci Evropské sítě prevence kriminality EU.

Pro rok 2004 jsou vyčleněny na prevenci kriminality v rozpočtové kapitole Ministerstva vnitra finanční prostředky ve výši 3 900 000,- Kč.

III. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

1. Na základě vyhodnocení Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2001-2004 zpracovat Koncepti prevence sociálně patologických jevů v resortu školství do roku 2007 v návaznosti na Strategii prevence kriminality a Národní strategii protidrogové politiky.
2. Realizovat systémová opatření a podporu programů zaměřených na prevenci násilí ve školách a školských zařízeních (šikana a agresivita, xenofobie a rasismus), a to jak na úrovni pedagogických pracovníků, tak žáků a studentů.
 - Vyhlásit dotační řízení v rámci Programů na podporu aktivit v oblasti prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti MŠMT.
3. Vytvářet a podporovat nabídky volnočasových aktivit pro organizované i neorganizované děti a mládež se zaměřením na rizikové skupiny, národnostní menšiny a etnické skupiny.
 - Podporovat neformální vzdělávání dětí a mládeže v oblasti zdravého životního stylu a nabídky pozitivních alternativ, programy zaměřené na kvalitní využívání volného času.
 - Cíleně uplatňovat aktivity zaměřené na včasný začátek prevence, ideálně již v předškolním věku.
 - Podporovat činnosti nestátních neziskových organizací v rámci pravidelně vyhlašovaných Programů MŠMT.
 - Vyhlásit dotační program **střechy- sdružení- zahraničí- investice**.
4. Vytvářet programy podporující spolupráci školy s rodiči a veřejností, zejména v rámci Minimálních preventivních programů ve školách a školských zařízeních. V Minimálních preventivních programech bude kladen důraz na posilování právního vědomí dětí a mládeže.
 - Vyhlásit dotační řízení v rámci Programů na podporu aktivit v oblasti sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti MŠMT pro Program č. 1 a finanční prostředky v přenesené působnosti poskytnout krajským úřadům pro jejich výběrové řízení.
5. Podporovat programy zaměřené na prevenci zneužívání drog s důrazem na škodlivé působení alkoholu a tabáku.
 - Ověřovat programy výchovné léčebné péče ve výchovných ústavech Dvůr Králové n. L. a Žulová, Středisku pro mládež Praha – Klíčov a Diagnostickém ústavu pro mládež Ostrava.
6. Vytvářet a realizovat programy zaměřené na prevenci záškoláctví, resp. dětí a mládež odmítající vzdělávání a profesní přípravu.
 - Vyhlásit dotační řízení v rámci Programů na podporu aktivit v oblasti sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti MŠMT a zafinancovat v přenesené působnosti vlastní výběrové řízení krajů u projektů reagujících na "Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a posti záškoláctví" ze dne 11.3.2002, č.j. 10 194/2002-14.

7. Podporovat a rozvíjet preventivní a poradenské instituce poskytující preventivní a pedagogicko-psychologickou podporu vzdělávání ve všech školách a školských zařízeních (jak pedagogicko-psychologických poraden, tak středisek výchovné péče pro děti a mládež), která se zaměřují primárně na prevenci poruch chování u školní mládeže.
 - Zajistit plnění úkolů v souladu se zákonem č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů.
8. Vytvářet podmínky pro pravidelnou a systematickou spolupráci s orgány krajů v oblasti prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních, připravit metodické materiály, koordinovat aktivity v oblasti prevence na nižší úrovni státní správy a samosprávy.
 - Realizovat dva dvoudenní semináře pro krajské školské koordinátory prevence a dva dvoudenní semináře pro okresní metodiky preventivních aktivit s cílem sjednocení postupu a výměny zkušeností.
9. Vydat a distribuovat Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání Internetu.

Pro rok 2004 je v rozpočtu MŠMT na prevenci kriminality vyčleněno 10 202 000,- Kč.

IV. Ministerstvo práce a sociálních věcí

1. Připravit novelizaci zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, kterou se stanoví kvalifikační požadavky pro pověřené osoby k výkonu sociálně-právní ochrany dětí a specifikuje fungování zařízení sociálně-právní ochrany.
2. Pokračovat v přípravě sociálních pracovníků k získání zvláštní odborné způsobilosti (vyhl. MV č. 512/2002 o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, kterou se provádí zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků) a orientovat ji na problematiku domácího násilí.
3. Realizovat pravidelné metodické porady se zástupci krajských úřadů a v jejich rámci se zaměřovat na rozvíjení vzájemné spolupráce s Probační a mediační službou.
4. Z hlediska dotační politiky MPSV vyčlenit potřebné prostředky na programy sociální prevence a prevence kriminality, programy protidrogové politiky a na podporu projektů romské komunity.
5. Postupně zavádět Individuální akční plány "První příležitost" do praxe všech úřadů práce v rámci poradenství pro zprostředkování, jako nástroje snižujícího dlouhodobou nezaměstnanost a tím i možnost vzniku patologických sociálních jevů.
6. Naplňovat opatření Sektorového operačního programu RLZ (Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti), které prostřednictvím zkvalitňování Služeb zaměstnanosti povede k vyšší motivaci a aktivaci uchazečů o zaměstnání a tím ke zlepšení jejich uplatňování na trhu práce.

Finanční rámec dotací pro rok 2004 (v tis. Kč)

Ukazatel	schválený rozpočet 2004
Program protidrogové politiky	85 644
Sociální prevence a prevence kriminality	1 68 340
Podpora integrace příslušníků romské komunity	16 245

V. Ministerstvo spravedlnosti

1. Zahájit výkon ochranného léčení psychiatrického u odsouzených mužů vykonávajících trest odnětí svobody ve věznici s ostrahou.
2. Vytvořit podmínky pro zahájení výkonu ochranného léčení protialkoholního u odsouzených mužů vykonávajících trest odnětí svobody ve věznici se zvýšenou ostrahou.
3. Zvýšit počet věznic a vazebních věznic, ve kterých jsou zřízeny bezdrogové zóny na třicet.
4. Zvýšit kapacitu oddělení specializovaných pro výkon trestu odnětí svobody odsouzených s poruchou duševní a poruchou chování, způsobenou užíváním psychotropních látek.
5. Zvýšit kapacitu oddělení specializovaného pro výkon trestu odsouzených matek nezletilých dětí.
6. Pokračovat v realizaci koncepce státní politiky ve vztahu k mladé generaci týkající se zacházení s mladými vězni.
7. Zajišťovat důslednou realizaci programů přípravy odsouzených na propuštění ve všech věznicích a vazebních věznicích.
8. Zpracovat koncepci rozvoje vězeňství v České republice do roku 2015.
9. Zahájit výzkumné úkoly plánované na období 2004-2007.

Na programy protidrogové politiky a sociální prevence a prevence kriminality budou v roce 2004 z rozpočtové kapitoly Ministerstva spravedlnosti vynaloženy finanční prostředky ve výši 44 324 000,- Kč, z toho na programy prevence kriminality a sociální prevence 29 894 000,- Kč.

VI. Ministerstvo obrany

1. Propojit programy a projekty prevence sociálně patologických jevů Ministerstva obrany s programy a projekty mimoresortního prostředí v působnosti stávajících a nově zřizovaných posádek a zařízeních resortu.
2. V programech přípravy a vzdělávání vojenských profesionálů zajistit zvyšování právního vědomí, základní orientaci v právním řádu a právních předpisech využitelných v každodenním životě zejména mladých vojenských profesionálů (rotmistrovský sbor) a studentů vojenských středních a vysokých škol.
3. Psychologická služba resortu ve spolupráci s Vojenskou policií zabezpečí doplnění přípravy pracovníků rekrutačních středisek a středisek pro výběr personálu v oblasti zjišťování negativních znaků kriminálního chování a možného rizikového chování osob zájímajících se o přijetí za vojenského profesionála.
4. Zaměřit preventivní činnost Vojenské policie na odhalování a postih závažných negativních jevů v souladu s Rozkazem MO č. 51/2002 Věstníku a úmyslného porušování služebních povinností v návaznosti na Reformu ozbrojených sil ČR.
5. Dodržovat opatření situační prevence obsažené v Rozkazu MO č. 1/1998 Věstníku, zejména zákaz prodeje alkoholických nápojů a zákaz instalace hracích automatů ve vojenských objektech.
6. Pokračovat v realizaci řešení ochrany majetku vojenské správy technickými prostředky jako významného prvku omezení vojenské trestné činnosti; systematicky odstraňovat technické a organizační příčiny vzniku majetkových trestných činů.
7. Pokračovat v realizaci resortního protikorupčního programu.
8. Vyhodnotit účinnost programů a projektů, včetně efektivnosti čerpání účelově vyčleněných prostředků v oblasti sociální prevence a prevence kriminality v resortu obrany na rok 2004.

(v tis. Kč)

Program protidrogové politiky	Program sociální prevence a prevence kriminality	Celkem
3 500	6 500	10 000

VII. Ministerstvo zdravotnictví

1. V roce 2004 garantovat 13. Mezinárodní konferenci Bezpečných komunit, která se bude konat v Praze ve dnech 2.- 4. 6. 2004. Pokračovat v účinné podpoře aktivit prevence úrazů se zvláštním zaměřením na prevenci úrazů dětí.
2. Vydat ve Věstníku MZ standardní postup pro zdravotnické pracovníky týkající se problematiky domácího násilí a standardní postup pro zdravotnické pracovníky týkající se problematiky obchodu s lidmi.
3. Zapojit se do řešení problematiky prevence násilí na dětech, mladistvých a ženách v rámci programu EU "Daphne II".
4. Zahájit účinné řešení transformace a humanizace dětských psychiatrických oddělení a léčeben, včetně revize příslušných postupů lege artis a vydání ve Věstníku MZ příslušných standardních postupů.

5. Pokračovat v procesu transformace kojeneckých ústavů a dětských domovů do 3 let věku a problematice náhradní rodinné péče pro děti do 3 let věku. Vydat ve Věstníku MZ standardní postup týkající se problematiky KÚ DD a náhradní rodinné péče.
6. Realizovat specializované léčebné programy pro děti a dospívající s cílem podpořit rozvoj ambulantních programů na léčbu návykových nemocí, včetně substitučních programů. Vydat ve Věstníku MZ standardní postup pro praktické lékaře pro děti a dorost a ostatní zdravotnické pracovníky týkající se problematiky prevence, diagnostiky a léčby užívání návykových látek.

Pro rok 2004 jsou v rozpočtu MZ plánovány na sociální prevenci finanční prostředky ve výši 4 140 000,- Kč.

(v tis. Kč)

Odbor zdravotní péče	Odbor zdravotně sociální péče	Celkem
1 140	3 000	4 140

VIII. Ministerstvo pro místní rozvoj

1. V rámci Státního programu podpory cestovního ruchu budovat doprovodnou infrastrukturu cestovního ruchu pro sportovně-rekreační aktivity, včetně cykloturistiky a dalších aktivit, vyhledávaných zejména věkově mladšími účastníky cestovního ruchu.

Podpora bude určena sdružením (sportovním a turistickým svazům, klubům, spolkům apod.) a podnikatelským subjektům (právníkům nebo fyzickým osobám) na rekonstrukci a vybudování doprovodné infrastruktury cestovního ruchu pro sportovně–rekreační aktivity účastníků cestovního ruchu ve formě dotace až do výše 50 % celkových rozpočtových **investičních nákladů** akce v příslušném roce.

Pro rok 2004 je na realizaci Státního programu podpory cestovního ruchu určeno celkem 150 mil. Kč. Na podporu budování doprovodné infrastruktury cestovního ruchu pro sportovně–rekreační aktivity by měla připadnout minimálně 1/3 této částky, tj. 50 mil. Kč.

2. V rámci programu výstavby podporovaných bytů podporovat výstavbu bytů na půl cesty, které jsou určeny pro osoby nacházející se v nepříznivé situaci zapříčiněné konfliktním způsobem života nebo rizikovým prostředím, ve kterém žijí, případně absencí rodinného zázemí (např. děti z dětských domovů, osoby propuštěné z výkonu trestu, osoby mající problémy s dodržováním povinností spojených s nájemným bydlením).

Na program výstavby podporovaných bytů je v roce 2004 určeno z rozpočtu MMR 191 mil. Kč.

Příloha č. 3.

Strategie prevence kriminality na léta 2004 - 2007

1. Úvod

Kriminalitu lze chápat jako nejextrémnější článek sociální patologie. Její zdroje spočívají v oblasti sociální a situační. V souvislosti s faktory sociálními hovoříme o příčinách a v souvislosti se situačními o příležitostech. Eliminace sociálních příčin je předmětem širokého pojetí sociální politiky (výchova, vzdělávání, osvěta, sociální zabezpečení, trh práce atp., ale také trestní politika), zatímco situační aspekty spočívají v eliminaci příležitostí k páčání trestné činnosti. Konkrétně se jedná o identifikaci podmínek usnadňujících páčání trestné činnosti (např. "legislativní mezery", mechanismy fungování veřejné správy, přístupnost objektu trestného činu, nízká míra rizika pro pachatele a snadné vytváření zisků z trestné činnosti). Stručně vyjádřeno - sociální prevence se orientuje na pachatele a situační na omezování příležitostí k páčání trestné činnosti.

Prevence kriminality je definována jako ofenzivní strategie boje s trestnou činností. Na rozdíl od represivních metod, koncipovaných zejména v rámci trestní politiky, využívá především metod nerepresivních, na nichž se podílí široká škála veřejných institucí i soukromých subjektů. Cílem preventivní politiky je snížení míry a závažnosti trestné činnosti a zvýšení pocitu bezpečnosti občanů. Preventivní politika se zaměřuje na eliminaci kriminogenních faktorů a kriminálně rizikových jevů a na pomoc obětem trestných činů.

Oproti poměrně nedávné minulosti, kdy byla preventivní teorie spojována zejména s tzv. tradiční kriminalitou (majetkovou, násilnou a mravnostní), se její současné pojetí významně rozšiřuje. V rámci politických strategií, výzkumné činnosti i praktických opatření se zabývá eliminací sociálních příčin, které potencují šíření kriminální infekce mezi ohroženými sociálními skupinami populace. Z tohoto hlediska se stává prevence také významnou složkou strategií boje proti organizovanému zločinu, terorismu, ekonomické kriminalitě a korupci. Přijímaná opatření staví na analytické, vyhodnocovací i prognostické činnosti a na expertním přístupu. Obdobně jako u tradiční kriminality směřují do oblastí sociální a situační, ale i do složitých mechanismů fungování veřejné správy, legislativy, organizace práce policie a mezinárodní spolupráce atp. Prevenci organizovaného zločinu jsou zpravidla věnovány specifické koncepční vládní materiály.

V České republice byly institucionální podmínky pro rozvoj preventivní politiky vytvořeny v roce 1993, kdy byl usnesením vlády při Ministerstvu vnitra zřízen meziresortní koordinační a metodický orgán - **Republikový výbor pro prevenci kriminality** (dále jen "Republikový výbor"). Členy Republikového výboru jsou Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo obrany, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo financí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Nejvyšší státní zastupitelství, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky a Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity. **Předsedou Republikového výboru je ministr vnitra a výkonným místopředsedou je jeho první náměstek**, do jehož gesce spadá oblast veřejného pořádku a bezpečnosti. Úkoly související s činností sekretariátu Republikového výboru plní odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra.

Předmětem činnosti Republikového výboru je vytváření preventivní politiky vlády České republiky na meziresortní úrovni a podpora její realizace na úrovni místní. Rozhoduje i o přidělování finančních prostředků na projekty vytvářené v rámci jednotlivých preventivních programů Republikového výboru.

Hlavním výstupem, **jímž lze charakterizovat předcházející období, je vybudování systému prevence kriminality**, včetně jeho organizačního, personálního, informačního i finančního zabezpečení. Vytvořený systém se opírá o preventivní programy resortů zastoupených v Republikovém výboru, výzkumnou, analytickou, vyhodnocovací a preventivní činnost Ministerstva vnitra a Policie ČR, o spolupráci s nestátními neziskovými organizacemi a se subjekty podnikajícími zejména v oblasti situační prevence.

Základním pilířem systému prevence kriminality v České republice je program prevence kriminality na místní úrovni, k jehož rychlému rozvoji výrazně přispěl státní dotační systém.¹⁾ Preventivní programy se staly součástí sociální a bezpečnostní politiky měst (města zřídila funkci manažera programu a vyčleňují ve svých rozpočtech cílené částky na prevenci kriminality). Byla vytvořena síť prevence, a to jak virtuální prostřednictvím elektronických médií, tak i faktická, založená na vzájemné výměně informací a na osobních vztazích.

Od roku 1996, kdy vláda poprvé v historii vyčlenila na prevenci kriminality finanční prostředky, byly takové programy vytvořeny v 95 městech České republiky s počtem obyvatel nad 10 tisíc a v roce 2003 bylo vytvořeno dalších 24 programů v menších městech a obcích. V rámci programů měst bylo podpořeno 3 188 dílčích projektů celkovou částkou 550 112 000,- Kč. Tyto programy integrují sociální a situační přístup s ohledem na bezpečnostní situaci v lokálních komunitách.

Situační prevence

V oblasti situační prevence, jejímž úkolem je ztížit dostupnost cílů trestné činnosti, bylo podpořeno 499 projektů částkou 317 316 800,- Kč. Za nejefektivnější jsou považovány projekty na zřizování městských kamerových dohlížecích systémů (dále jen "MKDS").

Základní charakteristikou MKDS je jejich preventivní funkce - vytváření bezpečných zón v exponovaných lokalitách. MKDS slouží k dohledu na dodržování veřejného pořádku a k předcházení trestné činnosti a přestupků. Zvyšují pocit bezpečí občanů v monitorovaných lokalitách. Zároveň jsou využitelné pro aktuální koordinaci postupu složek integrovaného záchranného systému (dále jen "IZS") při ohrožení bezpečnosti občanů. Splňují řadu dalších funkcí důležitých pro zkvalitňování života občanů v obcích. Nejčastějším realizátorem MKDS jsou místní samosprávy prostřednictvím městských policí.

Z výsledků hodnocení MKDS vyplývá, že kriminalita v monitorovaných lokalitách výrazně poklesla nebo byla zcela vytlačena. S pomocí státní účelové dotace v celkové **výši 262 769 000,- Kč bylo podpořeno 257 projektů MKDS v 95 městech a obcích.**

Sociální prevence

V oblasti sociální prevence byly prioritně podporovány projekty směřující k prevenci kriminality mládeže, (např. bylo podpořeno 481 projektů rozšiřujících nabídku sportovních aktivit pro neorganizovanou mládež). Patří sem vybavení školních hřišť otevřených v odpoledních hodinách pro veřejnost, sídlištní a meziblokové sportovní plácky, skate a in line areály. Prakticky ve všech městech zapojených do dotačního systému byl podpořen některý z projektů rozšiřujících nabídku zájmových a klubových aktivit, projektů určených rizikovým skupinám dětí a mladistvých s již zaznamenanými kriminálními delikty a mládeži s výchovnými problémy. Podpořeno bylo zřizování poradenských a krizových zařízení, linek důvěry, nízkoprahových kluboven a řada projektů směřujících k sociálně vyloučeným skupinám obyvatelstva (azylová bydlení, sociální terénní práce - streetwork, rekvalifikační programy atd). **Od roku 1996 bylo podpořeno 2024 projektů z oblasti sociální prevence částkou 220 584 500,- Kč.**

Z průběžného (každoročního) vyhodnocování programů prevence kriminality na místní úrovni vyplývá, že v řadě měst se výrazně zkvalitnila síť preventivních sociálních aktivit, zlepšila se spolupráce mezi subjekty, které je zabezpečují, stejně jako jejich koordinace na místní i regionální úrovni. Zejména díky dobře vtipovaným opatřením situační prevence dochází ke stabilizaci nebo dokonce poklesu vývoje trestné činnosti v “ošetřených” lokalitách ²⁾.

Nedořešeno zůstává postavení krajů v systému prevence kriminality. To je dáno jednak tím, že ze zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) ve znění pozdějších předpisů, ani jiného zákona upravujícího záležitosti svěřené kraji v rámci přenesené působnosti, nevyplývá pro kraje povinnost zabezpečovat úkoly v oblasti prevence kriminality, ale i tím, že postoje vedení jednotlivých krajů jsou v této oblasti různé. V současné době jsou připraveny zapojit se do systému prevence jen dva kraje.

V následujícím období bude této oblasti věnována ze strany Republikového výboru i Ministerstva vnitra pozornost. Pro manažery prevence kriminality na krajských úřadech bude vytvořena metodika práce, bude pro ně uspořádán další vzdělávací program. Od tohoto roku budou zástupci krajů účastníky výběrového řízení v rámci nového Programu prevence kriminality na místní úrovni - partnerství, který počítá se zapojením i menších měst a lokalit krajů.

Preventivní programy resortů

Ke konstituování preventivního systému přispěly i preventivní programy resortů zastoupených v Republikovém výboru. Vznikla řada nových institucí a profesí nezbytných pro rozvoj systému prevence kriminality v České republice. V oblasti sociální prevence byl vytvořen systém akreditací nevládních organizací a udělování licencí odborným pracovníkům. Byl kladen důraz na profesní vzdělávání a zpracovávání metodik úspěšných projektů a nejrůznějších informačních materiálů.

Při všech okresních ředitelstvích Policie ČR byly zřízeny tzv. Preventivně informační skupiny Policie ČR (dále jen “PIS”). Činnost policejních preventistů je zaměřena na spolupráci s orgány veřejné správy při přípravě a realizaci preventivních opatření (community policing), na poradenskou činnost občanům, na preventivně osvětovou práci s mládeží a na přípravu a distribuci informativních materiálů z oblasti prevence kriminality.

V 16 českých městech byla zřízena při PIS tzv. Poradenská centra, která poskytují širokou škálu preventivních služeb občanům.²⁾

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy v rámci rozvoje primární prevence sociálně patologických jevů na školách považuje za základní nástroj prevence v resortu školství tzv. Minimální preventivní program, jehož realizace je pro každou školu a školské zařízení závazné a podléhá kontrole České školní inspekce, a zřídilo na školách funkci školního metodika prevence. Velkou pozornost věnovalo rozvoji nových forem práce výchovného poradenství (např. pro děti s výchovnými problémy vznikla nová zařízení - střediska výchovné péče).

Prioritou Ministerstva práce a sociálních věcí byl rozvoj různých typů sociálních služeb, včetně terénní sociální práce, vznik zcela nových zařízení (např. Domy na půl cesty určené pro mladé lidi vracející se z ústavní výchovy), zkvalitňování zaměstnanecké politiky pro absolventy škol a osoby obtížně umísitelné na trhu práce.

V systému trestní justice se jednalo o zavedení institutu obecně prospěšných prací (jako alternativního trestu). Na základě přijetí zákona o Probační a mediační službě bylo od roku 2001 zřízeno 74 středisek, jejichž hlavním úkolem je rozhodování o alternativních postupech v trestním řízení a ukládání a zajištění výkonu alternativních trestů a také, především při řešení trestné činnosti mladistvých, nalézání odpovídající reakce na spáchaný trestný čin. Prioritou Ministerstva spravedlnosti byla v uplynulém období příprava zákona o soudnictví ve věcech mládeže (zákon č. 218/2003 Sb., byl přijat 25. června 2003 s účinností od 1. ledna 2004).

Meziresortní projekty

V letech 2000-2003 vznikla potřeba metodicky zpracovávat a finančně zabezpečit složité meziresortní projekty zaměřené na snižování trestné činnosti v rámci specificky ohrožených sociálních skupin. To se týká zejména dětí a mladistvých a sociálně deprivovaných romských komunit. V roce 1999 byl vládou schválen materiál Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy, jehož součástí byl projekt Centrum včasné intervence zařazený do programu prevence kriminality ve městě Ostrava. Projekt se realizuje od roku 2001, jeho posláním je rychlá a efektivní spolupráce příslušných institucí v situacích, kdy se děti a mladiství dostávají do konfliktu se zákonem. Na základě vyhodnocení projektu byla v roce 2003 zpracována Metodika systému včasné intervence, která je nabídnuta obcím s rozšířenou působností (tzn. obce III. typu).

Velká pozornost byla věnována projektům v rámci sociálně deprivovaných romských komunit. Jednalo se především o nabídku volnočasových a vzdělávacích aktivit, terénní sociální práci a poradenskou činnost pro děti a mládež. Projekty byly součástí preventivních programů na místní úrovni i resortních programů. Rada vlády pro záležitosti romské komunity od roku 2000 realizuje program Podpory terénních sociálních pracovníků, jehož cílem je rozvoj sociální práce přímo v místech výskytu nejpalčivějších problémů. Terénní sociální práce v sociálně vyloučených romských komunitách se ukázala jako jedna z nejefektivnějších forem činností podporující integraci romské komunity.

V souvislosti s plněním mezinárodních dohod a účastí České republiky v nadnárodních a mezinárodních organizacích byla formulována vládní politika k prevenci obchodování s lidmi a komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí a byla přijata konkrétní

opatření. V roce 2002 byla v České republice zahájena realizace projektu OSN “Prevence potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi”. Zkušenosti získané Českou republikou při realizaci projektu jsou využívány i v rámci dalších projektů OSN v jiných státech světa. Cílem těchto projektů je prevence obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

Mediální politika

Výrazně se také zvýšilo povědomí veřejnosti o legálních metodách ochrany před trestnou činností a informovanost občanů o preventivních aktivitách. Prevence kriminality se ve městech a obcích stala srozumitelným pojmem a na komunální úrovni má velkou odezvu. Na tom má zásluhu především cílená mediální politika Ministerstva vnitra, preventivně informační činnost Policie ČR a medializace preventivních aktivit samosprávnými orgány měst.

Pozn.: Podrobné vyhodnocení úkolů vyplývajících ze Strategie prevence kriminality na léta 2001-2003 je uvedeno v části VI, příloha č. 1.

2. Strategie prevence kriminality na léta 2004-2007

Strategie prevence kriminality na následující období je formulována na základě:

- analýzy vývoje trestné činnosti v České republice (*rozbor TC podle druhů slouží jako podklad pro plánování zejména situační prevence; rozbor struktury pachatelů slouží k plánování sociální prevence*),
- zkušeností z předcházejících let v oblasti prevence kriminality,
- sociologických a kriminologických výzkumů na národní, regionální i místní úrovni,
- hodnocení efektivity preventivních opatření realizovaných v České republice,
- zahraničních zkušeností v oblasti prevence kriminality.³⁾

Základním úkolem **Strategie prevence kriminality na léta 2004- 2007 je omezování Příležitostí k páčání trestných činů**. Konkrétně se jedná o cílené aktivity orientované na identifikaci a nápravu slabých míst v legislativě, v organizaci práce institucí veřejné správy, Policie ČR, finančních, podnikatelských a soukromých subjektů, které umožňují pachatelům dopouštět se trestné činnosti s minimální mírou rizika a s vysokou pravděpodobností zisku. Přitom lze vycházet z následujících tezí:

Příležitosti

- jsou jednou z hlavních příčin všech trestných činů - majetkových, násilných, mravnostních, či ekonomického charakteru (např. podvody s kreditními kartami apod.),
- jsou vysoce specifické podle druhu spáchaného trestného činu,
- soustřeďují se v určitých lokalitách a časech,
- úzce souvisejí s každodenním pohybem aktivit osob (cesty do práce a z práce, do školy a ze školy, za zábavou apod.),
- mají bezprostřední vliv na další kriminální jednání (např. na vloupání navazuje krádež a prodej, násilí na osobách a věcech, opakování trestné činnosti apod.).

Příležitost lze omezovat preventivními opatřeními, a to zejména prostředky situační prevence, které znesnadňují páčání trestného činu, zvyšují rizika pro pachatele, že bude dopaden, snižují zisky z trestné činnosti a odstraňují záminky pro trestnou činnost. Pro doplnění lze uvést, že z dosavadních zkušeností z realizace preventivních programů na místní úrovni vyplývá, že cílené omezení příležitostí k páčání trestné činnosti nevede obvykle k přesunu trestné činnosti. Naopak, může vést k rozsáhlejšímu snížení kriminality jako celku.

Při vytváření preventivních programů na místní úrovni bude kladen důraz na situační prevenci. Projekty sociální prevence by měly být z těchto prostředků podporovány doplňkově a ve startovací fázi; prioritně budou podporovány z dotačních titulů resortů Ministerstva práce a sociálních věcí a Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy za vzrůstajícího podílu krajů.

3. cíle a priority strategie prevence kriminality na léta 2004-2007

3.1 Programy prevence na místní úrovni

- a. Prioritně budou podporovány projekty prevence následujících typů trestné činnosti a přestupků
 - majetkové kriminality,
 - násilné kriminality,
 - kriminality s rasistickým a extrémistickým podtextem, včetně prevence xenofobie,
 - projekty směřující ke zvýšení bezpečnosti v silničním provozu.
- b. Prioritně budou podporovány projekty zaměřené na následující cílové skupiny:
 - děti a mládež
 - projekty primární prevence (volnočasové aktivity, osvěta), s možností podpory Minimálních preventivních programů škol a školských zařízení od více resortů,
 - projekty sekundární prevence (SVI)⁴¹ a následné programy pro mladistvé a dětské delikventy s možností dotační podpory u zařízení institucionální výchovy od více resortů,
 - sociálně vyloučené skupiny a komunity,
 - oběti trestných činů, včetně obětí domácího násilí.

Cílem těchto programů je ochrana lokálních komunit před kriminalitou, zvyšování pocitu bezpečnosti občanů, kooperace všech institucí působících na místní úrovni v oblasti prevence a integrace Policie ČR do preventivních aktivit na místní úrovni.

3.2 Programy centrálně vyhlašované a směřující k řešení specifických problémů ⁵¹

- prevence obchodování s lidmi za účelem sexuálního zneužívání,
- prevence násilí na ženách a dětech, včetně podpory rozjezdu programu EU Daphne II,
- pomoc obětem trestných činů a prevence opakované viktimizace,
-
- prevence domácího násilí,
- preventivní práce s fotbalovými fanoušky,
- prevence korupčního jednání.

Hlavním cílem těchto programů je pružně reagovat na takové aktuální problémy v oblasti kriminality a negativní vývoj kriminálně rizikových jevů, jejichž řešení není na místní úrovni možné, a při nichž je žádoucí interdisciplinární přístup. Souvisejícím cílem je vytvoření jednotné metodiky tvorby projektů, systému profesního vzdělávání pracovníků, kteří v uvedených oblastech pracují, a systému financování těchto projektů z veřejných zdrojů.

3.3 Rozvoj systému prevence kriminality v České republice

- analytická, koncepční a metodická činnost v oblasti prevence kriminality,
- vědecký výzkum v oblasti prevence kriminality a kriminogenních jevů (zaměřený na vyhodnocování kriminálně rizikových faktorů, vyhodnocování efektivity jednotlivých typů projektů v oblasti situační a sociální prevence),
- příprava standardů k hodnocení jednotlivých typů projektů a vytváření modelových projektů,
- vzdělávání pracovníků v oblasti prevence,
- spolupráce a budování informačních systémů mezi subjekty prevence (meziresortní spolupráce, spolupráce s krajskými úřady, se správami krajů Policie ČR, s obcemi a dalšími subjekty v oblasti prevence kriminality),
- mezinárodní spolupráce v oblasti prevence kriminality; spolupráce v Evropské síti prevence kriminality (EUCPN),
- mediální politika v oblasti prevence,
- ekonomické zabezpečení rozvoje systému
 - racionální vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na rozvoj preventivních programů a projektů,
 - příprava podkladů a zpracování postupu k získávání finančních prostředků ze strukturálních fondů EU.

Cílem je zkvalitňování systému prevence kriminality po stránce analytické, vyhodnocovací, personální, informační a metodické a zajištění rovnocenného postavení preventivního systému České republiky v rámci obdobných systémů demokratických zemí.

4. úkoly republikového výboru pro prevenci kriminality a jednotlivých resortů

I. Republikový výbor pro prevenci kriminality

1. Rozvíjet prevenci kriminality na místní úrovni.

1.1 Pokračovat v realizaci Programů prevence kriminality na místní úrovni a Programu prevence kriminality na místní úrovni - partnerství (dále jen "Program partnerství").

1.2 Transformovat preventivní programy ve městech [6\)](#) do Programu prevence kriminality > na místní úrovni - partnerství (od roku 2005 realizovat Program partnerství).

1.3 Spolupracovat s orgány krajů v oblasti sociální prevence, připravovat metodické materiály, koordinovat aktivity v oblasti prevence na nižší úrovni státní správy a samosprávy.

1.4 Spolupracovat s krajskými úřady a poskytovat jim metodickou pomoc při zapojování do systému prevence kriminality na místní úrovni a při plánování preventivních opatřeních, která přesahují hranice jednotlivých obcí (příprava programů reagujících na specifické problémy kraje).

2. Vytvářet a podporovat specifické preventivní programy, jejichž realizátory budou obce a nestátní neziskové organizace zaměřené především na dětské a mladistvé delikventy, sociálně vyloučené skupiny, oběti trestné činnosti a oběti domácího násilí.
3. Vytvářet podmínky pro rozvoj systému prevence kriminality v České republice.

3.1 Provádět a zdokonalovat analytickou, koncepční a metodickou činnost v oblasti prevence kriminality.

3.2 Pokračovat ve vědecko-výzkumné činnosti kriminálně rizikových jevů a prevence kriminality; ve vyhodnocování trendů v oblasti kriminality; vyhodnocování efektivity jednotlivých typů projektů realizovaných v České republice a v zahraničí.

3.3 Vzdělávat pracovníky v oblasti sociální prevence a prevence kriminality.

3.4 Rozvíjet mezinárodní spolupráci.

3.5 Rozvíjet mediální politiku v oblasti prevence kriminality a realizovat mediální kampaně k aktuálním tématům.

3.6 Pokračovat v racionalizaci vynakládání finančních prostředků ze státního rozpočtu na prevenci kriminality a připravovat podklady a postupy pro financování preventivních programů v rámci strukturálních fondů Evropské unie.

II. ministerstvo vnitra

1. Metodicky a konzultačně zajišťovat Program prevence kriminality na místní úrovni a Program partnerství, včetně správy dotačního systému.
2. Zajišťovat vzdělávání manažerů prevence kriminality měst a koordinátorů prevence kriminality policejních krajských správ a krajských úřadů.
3. Spolupracovat s krajskými úřady v oblasti prevence kriminality při přípravě a realizaci Programu partnerství. Poskytovat metodickou pomoc při vyhodnocování analýzy bezpečnostní situace kraje a při zpracovávání programů prevence kriminality reagujících na specifika kraje.
4. Připravovat a metodicky vést specifické projekty z oblasti situační prevence, především projekty prevence majetkové trestné činnosti (metodické vedení programu Bezpečná lokalita; vytváření modelových projektů prevence kriminality v nákupních zónách; modelových postupů k předcházení trestné

činnosti, vandalismu a dalších sociálně patologických jevů v místech vysoké koncentrace mládeže např. na hudebních produkcích apod.).

5. Vytvořit metodiku hodnocení účinnosti projektů z oblasti situační prevence, včetně zpracování základních standardů a doporučení.
6. Připravovat projekty ke zvyšování bezpečnosti silničního provozu.
7. Připravovat a metodicky vést specifické projekty k prevenci kriminálně rizikových jevů, na jejichž realizaci se podílí více subjektů:
 - projekt Systém včasné intervence (metodicky a konzultačně zajišťovat realizaci v obcích s rozšířenou působností),
 - Model ochrany obětí - svědků v trestním řízení proti pachatelům obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování,
 - projekty týkající se prevence násilí na ženách a dětech, včetně podpory rozjezdu programu EU "Daphne II",
 - pomoc obětem trestných činů,
 - pomoc obětem domácího násilí,
 - preventivní práce s fotbalovými fanoušky,
 - projekty prevence kriminality související s drogami -snižování nabídky a dostupnosti drog.
8. Připravovat projekty a návrhy opatření směřující k prevenci korupce.
9. Pokračovat v realizaci pilotního projektu Crime Stoppers - Anonymní svědek a na základě jeho vyhodnocení zpracovat typový projekt.
10. Integrovat Policii ČR do preventivních systémů (community policing):
 - zavádět proaktivní metody do práce Policie ČR,
 - zintenzívnit zapojování Policie ČR do přípravy a realizace Programu partnerství,
 - připravit a realizovat základní vzdělávací program pro policisty a speciální program pro analytiky Policie ČR k Programu partnerství,
 - připravovat vzdělávací kurzy k aktuálním a prioritním tématům a zajišťovat jejich pilotní ověřování,
 - poskytovat metodickou a konzultační pomoc při zřizování Preventivně informačnických skupin Policie ČR a jejich poradenských center.
11. Vyhodnotit výsledky pilotního projektu "Zavádění prvků community policing do praxe Policie ČR" a implementovat výsledky projektu do praxe.
12. Pokračovat v medializaci úspěšných preventivních aktivit a informačním působení na formování postojů veřejnosti k vlastní bezpečnosti, veřejnému pořádku a k bezpečnosti v silničním provozu, včetně zkvalitňování informačního systému v resortu.
13. Pokračovat v aktivitách, které vyplývají z účasti České republiky v mezinárodních organizacích, rozvíjet bilaterální spolupráci a prezentovat systém prevence kriminality v zahraničí.

III. ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

1. Na základě vyhodnocení Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2001-2004 zpracovat Koncepci prevence sociálně patologických jevů v resortu školství do roku 2007 v návaznosti na Strategii prevence kriminality a Národní strategii protidrogové politiky.

2. Realizovat systémová opatření a podporu programů zaměřených na prevenci násilí ve školách a školských zařízeních (šikana a agresivita, xenofobie a rasismus), a to jak na úrovni pedagogických pracovníků, tak žáků a studentů.
3. Vytvářet a podporovat nabídky volnočasových aktivit pro organizované i neorganizované děti a mládež se zaměřením na rizikové skupiny, národnostní menšiny a etnické skupiny.
 - Podporovat neformální vzdělávání dětí a mládeže v oblasti zdravého životního stylu a nabídky pozitivních alternativ a programy zaměřené na kvalitní využívání volného času.
 - Cíleně uplatňovat aktivity zaměřené na včasný začátek prevence, ideálně již v předškolním věku.
 - Podporovat činnosti nestátních neziskových organizací v rámci pravidelně vyhlašovaných Programů MŠMT.
4. Vytvářet programy podporující spolupráci školy s rodiči a veřejností, zejména v rámci Minimálních preventivních programů ve školách a školských zařízeních. V Minimálních preventivních programech bude kladen důraz na posilování právního vědomí dětí a mládeže.
5. Podporovat programy zaměřené na prevenci zneužívání drog s důrazem na škodlivé působení alkoholu a tabáku.
6. Vytvářet a realizovat programy zaměřené na prevenci záškoláctví, resp. děti a mládež odmítající vzdělávání a profesní přípravu.
7. Podporovat a rozvíjet preventivní a poradenské instituce poskytující preventivní a pedagogicko-psychologickou podporu vzdělávání ve všech školách a školských zařízeních (jak pedagogicko-psychologických poraden, tak středisek výchovné péče pro děti a mládež), která se zaměřují primárně na prevenci poruch chování u školní mládeže.
8. Vytvářet podmínky pro pravidelnou a systematickou spolupráci s orgány krajů v oblasti prevence sociálně patologických jevů ve školách a školských zařízeních, připravit metodické materiály, koordinovat aktivity v oblasti prevence na nižší úrovni státní správy a samosprávy.
9. Vyhodnocovat úroveň Minimálních preventivních programů na školách a ve školských zařízeních a navrhopvat postupy k jejich zkvalitňování.
10. Pokračovat ve vzdělávání školních metodiků prevence na školách a školských zařízeních a ve vzdělávání dalších pedagogických pracovníků v rámci aktualizovaných Národních vzdělávacích osnov.
11. Vydat a distribuovat Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnému užívání Internetu.

IV. ministerstvo práce a sociálních věcí

MPSV se v následujících letech zaměří na specifické oblasti prevence sociálně patologických jevů, zejména na nové fenomény jako je např. domácí násilí. Možnosti MPSV jsou:

- finanční podpora projektů prostřednictvím dotací ze státního rozpočtu,
- spolupráce s krajskými úřady, na které II. fázi reformy veřejné správy přešly metodické kompetence,
- stanovení kvalifikačních požadavků pro výkon sociálně právní ochrany dětí a poskytování sociálních služeb.

Z pohledu obecných priorit na uvedené období je nezbytné v širší míře podporovat činnost jednotlivých nestátních subjektů poskytujících

- programy prevence sociálně patologických jevů, zejména domácího násilí a obchodování s lidmi,
 - resocializační programy,
 - programy orientované na romské děti.
1. Zabezpečit odbornou kvalitu poskytovaných služeb v zařízení sociálně-právní ochrany prostřednictvím stanovení kvalifikačních požadavků pro osoby pracující v těchto zařízeních.
 2. V rámci stávající odborné přípravy sociálních pracovníků v oblasti sociálně-právní ochrany dětí směřující k získání zvláštní odborné způsobilosti věnovat pozornost rovněž přístupům k řešení problematiky domácího násilí z pohledu možností současné právní úpravy a specifik pomoci poskytované obětem domácího násilí.
 3. Z hlediska systémového přístupu dále rozvíjet vzájemnou spolupráci především s Probační a mediační službou, a to zejména z pohledu koordinace činností probačních pracovníků a pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí při poskytování pomoci mladistvým páchajícím trestnou činností či dětem dopouštějícím se činů jinak trestných v souvislosti s nabytím účinnosti zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.
 4. Modernizovat veřejné služby zaměstnanosti v rámci Sektorového operačního programu Rozvoj lidských zdrojů pro léta 2004–2006 podporovaného Evropským sociálním fondem.
 5. Realizovat projekty programu EQUAL, které směřují proti diskriminaci na trhu práce.

Finanční rámec pro Opatření 1.2 OP RLZ (Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti) v letech 2004 – 2006 (EUR)

2004		2005		2006	
ESF	Státní finance	ESF	Státní finance	ESF	Státní finance
3 911 654	1 303 885	5 602 737	1 867 579	7 268 430	2 422 810

V. ministerstvo spravedlnosti

1. Vyhodnocovat preventivní dopady aplikace zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže.
2. V rámci činnosti Probační a mediační služby věnovat metodologickou péči práci s mladistvými odsouzenými a drogově závislými.
3. Pokračovat ve vzdělávání probačních úředníků ve věcech zacházení s mládeží a drogově závislými.
4. Z hlediska činnosti Vězeňské služby budou úkoly budoucí Strategie prevence kriminality směřovat ke zvýraznění aspektu prevence recidivy kriminálního chování, přičemž důraz bude kladen zejména na :
 - zacházení s mladistvými a mladými vězni,

- zacházení s drogově závislými a drogou ohroženými vězni,
 - zajištění výkonu ochranných léčení v ústavní formě během výkonu trestu odnětí svobody,
 - rozšiřování diferencovaného výkonu trestu ve specializovaných odděleních,
 - realizaci programů přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.
5. Zaměřit výzkumnou činnost v resortu na:
- potřeby společnosti v oblasti trestní politiky a z nich vyplývající podněty pro změny v trestním zákonodárství, pro zvýšení vymahatelnosti práva, ke zdokonalení sankčního systému; tyto podněty budou zjišťovány zejména prostřednictvím zkoumání účinnosti vybraných institutů trestního práva, efektivity justice a vězeňství,
 - formy trestné činnosti představující významná sociální a bezpečnostní rizika pro stát (organizovaný zločin, ekonomická kriminalita, interetnické konflikty, kriminalita a sociální patologie spojená s drogami, rizika plynoucí z integračních procesů a jevů souvisejících s globalizací),
 - vývojové trendy kriminality a s ní souvisejících sociálně patologických jevů, problémy obecné kriminality, kriminality dětí a mládeže, problematika pachatelů a obětí trestné činnosti, problematika žen,
 - možnosti a metody prevence, účinnost preventivních programů a postupů.

Střednědobý plán konkrétních výzkumných úkolů obsahuje z hlediska prevence kriminality následující úkoly:

- Vliv legislativních změn na kvalitu a rychlost trestního řízení (doba řešení 2004-2007).
- Nové možnosti preventivní práce v podmínkách vyšších územně správních celků (2004-2006).
- Ženy jako pachatelky závažné trestné činnosti (2004-2005).
- Bezdomovectví a bezdomovci (2004-2005).
- Mezinárodní výzkum obětí trestné činnosti (2004-2005; realizace tohoto úkolu je podmíněna získáním potřebných finančních prostředků).
- Domácí násilí se zaměřením na špatné zacházení se seniory v rodině (2004-2006).
- Drogy a trestní právo v České republice (2005-2006).
- Uplatňování prvků probace a mediací v systému trestní justice - účinnost alternativních trestů na pachatele (2005-2007).
- Uplatňování zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže s ohledem na vývoj a stav kriminality a sociálně patologických jevů u mládeže a dětí (2006-2007).
- Vyhodnocování způsobu a efektivity využívání prostředků preventivní práce v oblasti sociální prevence Programů prevence kriminality na místní úrovni.
- Zpracování metodických doporučení se zaměřením na aktivizaci profesionálních i dobrovolných pracovníků na programech prevence a na

získávání mládeže ohrožené kriminalitou pro účast v adekvátních preventivních programech.

VI. ministerstvo obrany

V následujícím období je nutné vzhledem k reorganizaci vojenských útvarů a zařízení navázat spolupráci s novými pracovníky v této oblasti.

1. Nadále důsledně sledovat účelnost a efektivitu čerpání účelově vyčleněných prostředků na aktivity prevence sociálně patologických jevů .
2. V souvislosti s Reformou ozbrojených sil ČR a celkovým trendem nárůstu různých sociálně patologických jevů v celé společnosti nadále věnovat zvýšenou pozornost, a to zejména novým budoucím vojenským profesionálům (změna cílové skupiny), především v oblasti výběru a přípravy na výkon profese a důkladně připravovat velitele na všech stupních velení.
3. Přípravu psychologů skupiny aplikované psychologie středisek pro výběr personálu doplnit o vzdělávání v oblasti prevence sociálně patologických jevů tak, aby se mohli stát nositeli této přípravy vůči profesním poradcům a pracovníkům rekrutačních center.
4. Z hlediska dotační politiky resortu MO v oblasti prevence sociálně patologických jevů, specificky pak kriminality, položit důraz na postupné propojení programů prevence sociálně patologických jevů MO s dotačními programy pro nestátní neziskové organizace ve vojenských posádkách a zařízeních resortu.
5. Zaměřit preventivní činnost Vojenské policie na odhalování a postih závažných negativních jevů a úmyslného porušování služebních povinností v návaznosti na Koncepti výstavby profesionální Armády ČR.
6. Nadále zabezpečovat odhalování, předcházení a šetření protiprávních jednání (trestných činů, přestupků).
7. Pokračovat v plnění úkolu v součinnosti s Policií ČR a po ujasnění dislokace vojenských útvarů navázat součinnost s představiteli obcí a obecní policií.
8. Propojit realizaci jednotlivých úkolů Strategie prevence kriminality s úkoly stanovenými v již schváleném resortním protikorupčním programu (č.j. 5926/2002-8764). Jde např. o využití kontaktní stránky Inspekce MO na serveru ARMY.cz. zřízeného podle bodu B-I-4 resortního protikorupčního programu nebo využití webové stránky Inspekce MO umístěné na Intranetu MO, kde jsou zveřejňovány dokumenty týkající se boje proti korupci - resortní protikorupční program, roční vyhodnocení boje proti korupci v resortu atd.
 - Využít specializovaného kurzu k problematice boje s korupcí, který připravuje Inspekce MO ve spolupráci s Vojenskou akademií Brno v roce 2004, k prezentaci problematiky prevence kriminality v resortu.
 - Spolupracovat při přípravě a vydávání metodických materiálů a pomůcek k problematice boje proti korupci a prevence kriminality. (Aktuálně k Manuálu pokynů pro postup zaměstnance resortu při vzniku nebezpečí korupce.)
 - Vzájemně si předávat zkušenosti a informace z boje proti korupci a kriminalitě v resortu.

VII. ministerstvo zdravotnictví

1. Doplnit vzdělání zdravotnických pracovníků v oblasti primární, sekundární a terciární prevence kriminality a vydat příslušné standardní postupy ve Věstníku MZ.

Pokračovat v podpoře preventivních zdravotnických programů týkajících se problematiky prevence kriminality, včetně prevence problematiky domácího násilí, náhradní rodinné péče apod. a při naplňování mezíresortního programu Zdraví 21 v souladu s usnesením vlády č. 1046/2002. Pokračovat v programech prevence zneužívání návykových látek v souladu s usnesením č. 1045/2000, č. 1046/2002 a č. 549/2003.

2. Zaměřit soustředěnou kampaň na propagaci zdravého životního stylu bez drog, tabákových výrobků a alkoholu.
3. Realizovat specializované léčebné programy pro děti a dospívající s cílem podpořit rozvoj ambulantních programů na léčbu návykových nemocí, včetně substitučních programů. Vydat standardní postupy pro praktické lékaře pro děti a dorost a pro ostatní zdravotnické pracovníky týkající se problematiky prevence, diagnostiky a léčby užívání návykových látek.
4. Pokračovat v realizaci akreditačního procesu v zařízeních pro léčbu návykových nemocí.
5. V rámci opatření na pomoc obětem trestných činů pokračovat v rozšiřování sítě linek bezpečí.
6. Pokračovat v účinné podpoře aktivit prevence úrazů se zaměřením na prevenci úrazů dětí a seniorů. Rozšiřovat projekt Světové zdravotnické organizace Bezpečná komunita, zejména ve městech sdružených v Národní síti Zdravých měst a ve městech realizujících Program prevence kriminality na místní úrovni.
7. Snížit úmrtnost a zdravotní postižení způsobené nehodami a násilím páchaným na dětech dodržováním doporučeného postupu pro všechny praktické lékaře při podezření ze syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, včetně komerčního sexuálního zneužívání dětí a podporováním vytváření sociálně preventivních programů zamezujících páchání násilí na dětech. Systémem cílené provázené komunitní péče vytvářet podmínky pro prevenci zneužívání rizikových skupin (dětí, starých občanů, tělesně handicapovaných, duševně nemocných). Pokračovat v procesu transformace a humanizace dětských psychiatrických oddělení a léčeben, vydat příslušné standardní pokyny, zrevidovat příslušné postupy lege artis. Pokračovat v řešení problematiky domácího násilí a obchodu s lidmi. Zapojit se do řešení problematiky prevence násilí na dětech, mladistvých a ženách v rámci programu EU "Daphne II".
8. Účinné řešení problematiky – ochranné léčby.

Předpokládané finanční účast Odboru zdravotní péče v letech 2004 - 2007

(v mil. Kč)

2004	2005	2006	2007	celkem
1,2	1,2	1,2	1,5	5,1

Předpokládaná finanční účast Odboru zdravotně sociální péče v letech 2004 -2007, odhad (v mil. Kč)

2004	2005	2006	2007	celkem
3,0	3,0	3,0	4,0	13,0

VIII. ministerstvo pro místní rozvoj

1. V rámci Státního programu podpory cestovního ruchu podporovat v letech 2004-2007 budování doprovodné infrastruktury cestovního ruchu pro sportovně-rekreační aktivity, včetně cykloturistiky a dalších aktivit, vyhledávaných zejména věkově mladšími účastníky cestovního ruchu.

Podpora bude určena sdružením (sportovním a turistickým svazům, klubům, spolkům apod.) a podnikatelským subjektům (právníckým nebo fyzickým osobám) na rekonstrukci a vybudování doprovodné infrastruktury cestovního ruchu pro sportovně–rekreační aktivity účastníků cestovního ruchu ve formě dotace až do výše 50% celkových rozpočtových **investičních nákladů** akce v příslušném roce.

2. V rámci programu výstavby podporovaných bytů podporovat výstavbu bytů na půl cesty, které jsou určeny pro osoby nacházející se v nepříznivé situaci zapříčiněné konfliktním způsobem života nebo rizikovým prostředím, ve kterém žijí, případně absencí rodinného zázemí (např. děti z dětských domovů, osoby propuštěné z výkonu trestu, osoby mající problémy s dodržováním povinností spojených s nájemným bydlením).

Finanční nároky na státní rozpočet pro podprogram Výstavba podporovaných bytů programu Podpora rozvoje bydlení:

(v mil. Kč)

Rok	2004	2005	2006	2007
finanční nároky	191	600	700	800